

Klasse

Maandblad voor Onderwijs
in Vlaanderen

Huiswerk

Maandblad voor Onderwijs
in Vlaanderen
Uitgegeven door het Ministerie
van de Vlaamse Gemeenschap
Departement Onderwijs

Nr.54 • April 1995

Hoofdredacteur

Leo Bormans

Produktcoördinator

Diana De Caluwé

Redactie

Patrick De Busscher

Gaby De Moor

Jan T'Sas

Secretariaat

Anny Lecocq

KLASSE wordt gemaakt door een
autonome redactie.

Foto's: Luc Daelemans

Cartoons: Dirk Vercampt

Prepress: Artefact

Verantwoordelijke uitgever

Georges Monard

Abonnement (10x per jaar): 600 fr.

Gunsttarief (studenten, enz.): 300 fr.

Alle Vlaamse leerkrachten, PMS-
medewerkers enz. (van elk net en van
elk niveau) krijgen KLASSE gratis.

Adreswijzigingen uitsluitend regelen via
de eigen schooladministratie.

KLASSE, Koningsstraat 138, 1000 Brussel

Tel. redactie 02-211 46 60

Tel. coördinatie 02-211 46 58

Tel. abonnementen 02-211 46 62

Tel. publiciteit 02-211 46 58

Telefax 02-211 46 61

DAG JAN

Alle lezers van dit blad waren door een open oproep in KLASSE uitgenodigd om voortaan hier op de redactie als gedetacheerde te komen werken. Er was weliswaar maar één krukje vrij. Daarom moesten ze een stevig dossier (analyse, strategie, teksten, enz.) opsturen. Uit deze (stuk voor stuk waardevolle) inzendingen selecteerde een onafhankelijke negenkoppige jury (waaronder journalisten van verschillende media) uiteindelijk een aantal kandidaten voor een persoonlijke confrontatie in een écht kasteel. «Zeg maar de vierschaar», verzucht Jan T'Sas (35). Hij was nochtans het best gewapend en overleefde de laatste ronde. Voor straf moet hij hier nu minstens een jaar aan de slag. 't Zal hem leren. Om u te dienen. Dag Jan.

IN DIT NUMMER

Hoe zinnig is huiswerk?
p. 4 -11.

24-25

Een coach voor studenten

Voor het eerst zitten er in het eerste jaar hoger onderwijs buiten de universiteit weer meer *generatiestudenten*. HOBU zit in de lift en spant zich extra in voor een betere studiebegeleiding. De opmars van de monitoraten.

26-27

De taalgrens over

Waarom het ver zoeken als het dichtbij te vinden is? Er zijn nu extra subsidies voor *uitwisseling* van leerlingen (en leerkrachten) tussen de drie gemeenschappen in eigen land: Frans, Duits en Nederlands bij de burens in eigen huis. Klavertje drie.

Extra leerhulp helpt. Of wat dacht u? p. 28-29.

En ook...

- **Klasse-Idee.** Een andere kijk op de stad. Eigenwijs en averechts mee naar Brussel, Antwerpen, Leuven en Mechelen binnenste buiten. En dat is nog maar het uithangbord van wat gemakkelijkschalve «idee» heet. p. 15-22.
- **Signaal.** p. 33.
- **De Infolijn.** Babelbox voor onderwijs. p. 34.
- U bent een doodgewone **kritische lezer** van dit blad? Dan hebben we een vraag voor u. Zie p. 21.

4-11

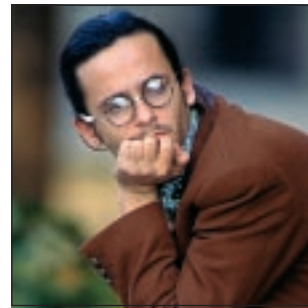
Huiswerk

Leerlingen werken er (vaak tegen hun zin) uren aan. Leerkrachten buigen zich elke dag opnieuw met rode pen over wat leerlingen misschien niet eens zelf gemaakt hebben: ieder huiswerk heeft zijn kruisje.

12-14

Journal

Scholen kopen voortaan hun navorming op maat. Hoeveel geld is daar per kop voor beschikbaar? En andere hangijzers.

Hoger onderwijs leert studenten studeren. p. 24-25.

28-29

Teid voor remediering

Zo'n 6 % van de leerlingen in het basisonderwijs hebben ernstige leerproblemen. Die krijgen vaak extra leerhulp. Het effect daarvan werd nu bij meer dan 10.000 Vlaamse leerlingen onderzocht. En jawel.

30-31

Inspectie

We vroegen uw reactie op de nieuwe aanpak van de inspectie (KLASSE nr. 52). Ziehier aanvullend commentaar van leraars en directeurs uit doorgelichte scholen. Maar ook kanttekeningen van inspecteurs en pedagogisch begeleiders. Ieder zijn waarheid.

«Wil iemand de Vlaamse boekentassen even wegen?», vroegen we in de vorige KLASSE. Dat gebeurde in heel wat scholen. *Het Belang van Limburg* vond zelfs leerlingen van 13-14 jaar die boekentassen van vijftien kilo mee naar huis slepen. Gemiddeld zeulen ze in het eerste jaar secundair onderwijs elke dag zo'n acht à negen kilo over en weer. Dat is 21,5 procent van hun gemiddeld lichaamsge-
wicht. Maar sommigen halen zelfs 30 procent. De helft daarvan zou aanvaardbaar zijn.

Zwaar verkeer

Er is alvast elke dag zwaar verkeer op de baan. Ruw geschat pendelen onze leerlingen dagelijks met acht miljoen kilo boeken over de Vlaamse wegen van thuis naar school en terug. Dat dat soms met een slakkegangetje gebeurt, is dan ook begrijpelijk.

VIZIER

Dat er veel onnodige spullen mee naar huis gaan heeft, behalve met de nonchalance van de leerlingen, zeker ook te maken met een gebrek aan begeleiding op dit vlak. Van een echt *huiswerkbeleid* is in veel scholen dan ook geen sprake.

Maakwerk

Huiswerk is al het werk dat de leerlingen thuis voor de school maken. Dat zijn zowel geschreven taken als te leren lessen, het voorbereiden van toetsen en allerhande verplichte of vrijwillige opdrachten ter ondersteuning of in het verlengde van de studie. In Nederland maken ze daarvoor een onderscheid tussen *maakwerk* en *leerwerk*.

In veel scholen is huiswerk vooral een vorm van verwerken van leerstof die blijkbaar thuis moet plaatsvinden. Voor tal van leerlingen is dat zinvol en soms maken ze ook graag huiswerk. Op vrijwillige basis leveren ze zelfs verrassend extra werk. Voor anderen is het dan weer een straf en een beroving van hun vrije tijd. Er kruipt veel tijd in huiswerk, terwijl er vragen rijzen bij het resultaat of het studierendement ervan. Bovendien vraagt de correctie en verwerking ook veel tijd van de leerkrachten, terwijl de taken bij een evaluatie nauwelijks meetellen. In veel gevallen worden ze immers geheel of gedeeltelijk gemaakt door ouders of andere familieleden. Tegenwoordig *faxen* de leerlingen de oplossingen zelfs naar mekaar. De leraar zit ondertussen tot laat in de nacht met rode pen correcties aan te brengen die in veel gevallen niet eens meer worden bekeken. Werk op de rug van wie?

Ritueel

In het lager onderwijs vinden 90 procent van de leerkrachten enig huiswerk nuttig en noodzakelijk. Soms worden ze daarbij met de rug tegen de muur gezet door de ouders: als de kinderen geen huiswerk meekrijgen, is het geen goede school en

Ruggespraak

bereidt ze de leerlingen niet genoeg voor op een volgend studieniveau.

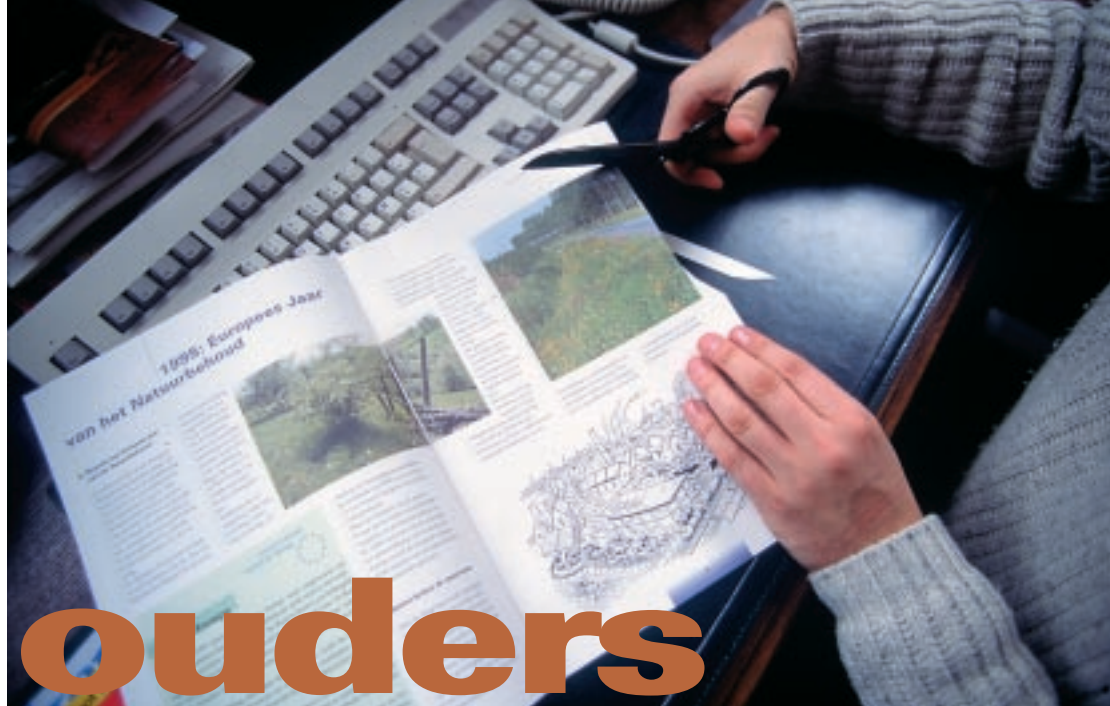
In het secundair onderwijs vinden nog zes op de tien leraars regelmatig huiswerk van het allergrootste belang of zeer belangrijk. Soms is huiswerk niet meer dan een ritueel geworden. Het hoort er nu eenmaal bij, maar of het nog functioneel is?

Onderschat

Zowat de helft (54 %) van de leerlingen in het secundair onderwijs is thuis gemiddeld meer dan anderhalf uur per dag met lessen en werk bezig. Dat is niet niks. Sommigen zullen weliswaar veel minder presteren, anderen veel meer. Leraars blijken bij een taak in elk geval zelden of nooit de *verwachte tijdsbesteding* aan de leerlingen mee te delen. Als ze dat voor een onderzoek toch moeten doen, onderschatten ze de *reële tijdsbesteding* met gemiddeld 30 procent. Bovendien is er weinig ruggespraak met de andere collega's en ontbreekt er meestal een visie op huiswerk over de jaren heen. Tijd voor een huiswerkbeleid op school? ■

over huiswerk

«De ouders

«Huiswerk heeft geen enkele zin in de eerste

Of papa geen prentjes over de seizoenen heeft? Knip!

vragen erom»

en de tweede graad van het lager onderwijs. Meer nog, het is een constante bron van discriminatie, want kinderen die thuis geen extra steun genieten, worden altijd benadeeld. Bovendien komen de kinderen die wel extra steun hebben meestal onder een sterke psychologische druk te staan.» Dat staat in een omzendbrief van 1981 van het voormalige rijksbasisonderwijs. Ook onderwijsminister Coens gaf later een richtlijn mee om alleen vanaf de derde graad lager onderwijs huiswerk mee te geven. In veel scholen bleef dat dode letter. «Want de ouders vragen immers om huiswerk.» En vaak zijn ook zij het die er uiteindelijk de cijfers voor verdienen.

«Eerlijk gezegd, capituleren we voor de ouders. Zij verwachten dat we de kinderen huiswerk meegeven.» Dat is zowat de algemene toon bij gesprekken met directeurs en leerkrachten van het basisonderwijs. Hoewel. «Bij mij zei een ouder eens dat hij zelf wel zou uitmaken wanneer zijn kind al of niet huiswerk moest maken», getuigt een directeur, waarop een leerkracht repliceert dat hij meer ouders wil ontmoeten die voorstander zijn van een huiswerkvrije school. «Maar hoe gaan die kinderen zich dan kunnen voorbereiden op het secundair onderwijs», luidt de tegenreplik. Hoe dan ook, veel of weinig huiswerk geven speelt een rol voor het image van de school en dus ook voor de concurrentie tussen de scholen.

Zo'n 90 % van de leerkrachten in het lager onderwijs vinden huiswerk nuttig en noodzakelijk. Het brengt wel extra-werk mee voor henzelf maar ze onderschatten ook vaak de tijd die de leerlingen aan huiswerk besteden. Op de hulp die de ouders bieden en de omvang van problemen die de leerlingen hebben bij het maken van huiswerk, hebben ze weinig zicht. Wat makkelijk en eenvoudig lijkt voor de leraar is dat vaak niet voor de leerling thuis.

Geeuwen

Leerkrachten stellen hun opdrachten voor het huiswerk niet altijd even duidelijk op. De leerlingen weten dan niet wat ze precies moeten doen om de opgaven goed op te lossen. Dat blijkt althans uit een bevraging in een onderzoek van Caroline Stroo (RUGent). In de derde klas lager onderwijs zou slechts een kwart van de leerlingen altijd de opgaven begrijpen. Drie vierde begrijpt de opgaven niet altijd en daarvan durft een kwart zelfs geen uitleg

vragen. In de zesde klas zouden slechts 10 % altijd begrijpen wat er gevraagd wordt in het huiswerk. Gemiddeld hebben dan ook 90 % van de leerlingen moeilijkheden. Daarvan vragen 70 % uitleg aan de anderen.

In de lagere school vinden leerlingen het meestal wel goed dat ze huiswerk krijgen. Ze doen het soms graag. Zo «vervelen ze zich niet, worden ze slimmer en weten ze zelf of ze iets al of niet begrijpen». Negatief aan huiswerk vinden ze het vele werk. Ze willen nog graag spelen.

«Ik vermoed dat we het *vele werk* mogen relativiseren», zegt een schooldirecteur. «Veel kinderen hebben een te langzaam werktempo. Ze zijn verstrooid, kunnen zich niet concentreren, zitten te geeuwen. Maar hoe lang een kind met huiswerk bezig is, zou ik niet kunnen zeggen. Waarschijnlijk zijn de individuele verschillen groot.»

Huiswerkklasjes

«Het ontstaan van huiswerkklasjes bevestigt het vermoeden dat leerlingen te weinig richtlijnen meekrijgen over hoe ze hun huiswerk kunnen maken», weet een inspecteur. «Zelfwerkzaamheid begint natuurlijk met het leren begrijpen van opdrachten maar te vaak komen de leerlingen thuis en weten ze niet meer wat van hen wordt verwacht. Soms wordt het huiswerk gauw gauw op het einde van de les in de agenda opgetekend. De leerkracht zou toch altijd een voorbeeld moeten geven. Via analogie begrijpt de leerling beter de opdracht. Huiswerkklassen bewijzen in verschillende steden hun nut. Ze houden de kinderen, van wie beide ouders buitenshuis werken, van de straat weg. Dat is een sociale nood geworden, vooral in kansarme buurten. En ze begeleiden kinderen die problemen

hebben bij het structureren van hun huiswerk of die de moeilijke woorden niet begrijpen. Te veel hulp kan echter de zelfstandigheid en de zelfwerkzaamheid afremmen.»

Tien minuten

«We verliezen nogal eens tijd op school, we maken niet altijd efficiënt gebruik van de onderwijstijd», merkt een leerkracht op. «Huiswerk is dan één van de uitwegen om het rendement en de kwaliteit van de onderwijstijd te verhogen. Maar daar begint de discussie. Wanneer mag je welk huiswerk geven? Iedereen is bang om er een tijdsduur op te plakken. Een suggestie kan evenwel zijn: opklimmend met 10 minuten per leerjaar. In de zesde klas van de lagere school zou het huiswerk dan gemiddeld niet meer dan een uur in beslag mogen nemen. Om te weten hoe lang de kinderen er effectief aan werken en om eventueel hun studievoordigheden te toetsen, zouden ze hun huiswerk ten minste een keer per maand in de klas kunnen maken.»

Andere leerkrachten geven geen huiswerk mee op woensdag en vrijdag. Het gebeurt ook vaker dat de leerlingen taken krijgen die pas enkele dagen later klaar moeten zijn. Als dat goed begeleid wordt, leren de leerlingen zo hun taken plannen en spreiden. Dan kan het weekend vaak nog vrij blijven. De ouders zijn het best op de hoogte van de afspraken die over huiswerk worden gemaakt. Als het huiswerk volgens hen te veel van de vrije tijd afknabbelt, moeten ze dat eventueel kunnen melden. Voor de jongste leerlingen geven sommige scholen alleen korte leesoefeningetjes mee. Die hebben dan een signaalfunctie. Hiermee weten de ouders hoe ver hun kind staat met het *woordjes lezen*.

Invuloefeningen

Welk soort huiswerk is aangewezen? En wat zijn de doelstellingen ervan? Die kunnen velerlei zijn: oefenen, toepassen, herhalen, memoriseren, verzamelen enz. In pedagogische werken staan allerlei indelingen en omschrijvingen. Te veel om hier op te sommen. Maar om nog even de omzendbrief van 1981 te citeren: «De nadruk dient gelegd op de creativiteit en daarom moet het kind het huiswerk ervaren als een deel van zijn interesses, als een deel van zijn spelsituaties. Het moet volstrekt mogelijk zijn huiswerk te geven in de vorm van *opzoekingswerk* waarbij het verzamelen van informatie en van documentatie belangrijke elementen zijn. Huiswerk is nog te veel afgestemd op het louter verwerken van leerstof.»

Zijn deze bedenkingen nog actueel? Het leren indelen van de werktijd en het verwerven van studievoordigheden zijn andere functies die men aan huiswerk wil verbinden. Huiswerk geeft ouders ook de mogelijkheid om een beeld te krijgen van wat op school gebeurt. Ze kunnen meteen aanvoelen waar hun kind het moeilijk mee heeft.

Helaas mikken de meeste taken op puur intellectuele vaardigheden. Invuloefeningen en reeksen identieke opgaven bevorderen allerminst de creativiteit. Tal van leerkrachten geven gedifferentieerd huiswerk mee. Huiswerk is namelijk pas zinvol als het aangepast is aan de leeftijd, de mogelijkheden, het tempo en de situatie thuis, vinden ze.

Natte vinger

«Wij staan nog niet ver met het differentiëren», bekennen enkele leerkrachten. «Normaal krijgt elk

kind dezelfde taak mee. Hiermee worden de zwakkere leerlingen, die het op school al lastig hebben, bestraft want ze moeten 's avonds het langst naverken. Soms klagen ouders dat hun kind meer dan drie uren heeft gesukkeld met zijn huiswerk. Dat kan natuurlijk niet. Nu duiden we het aantal oefeningen individueel aan. Vlotte leerlingen maken het hele blad. Zwakkere een deel ervan. Maar die kinderen willen evenveel presteren als de anderen. Of de ouders verhogen de werkdruk en eisen meer. Ouders zijn soms strenger dan leerkrachten.»

«We zouden echt dieper moeten nadenken over de zin van huiswerk», stelt een directeur basisonderwijs voor. «Misschien kunnen we vertrekken vanuit de belangstelling van het kind. We houden weinig rekening met zijn betrokkenheid. Voor het kind komt huiswerk dan over als iets dat *moet* en niet als iets dat in alle creativiteit en zelfwerkzaamheid *mag*. Als iets dat interessant, prettig en uitdagend is. Nu bekijken we huiswerk te veel vanuit ons standpunt als volwassene, met onze niet aflatende zorg voor later. Hoewel de basisschool een eigen doelstelling heeft, willen we alle leerlingen per se voorbereiden op ASO. Degenen die later naar het TSO of BSO zullen overstappen, bekijken we per definitie al als zwakke leerlingen. Ik denk dat wij van de kinderen in de derde graad vaak meer eisen dan wat men vraagt in de eerste graad SO. En wat doen we met al dat huiswerk? Leren de kinderen er iets mee bij? Maken we telkens een foutenanalyse? Nee, want dat heeft geen zin omdat ouders, oudere broers of zussen meegeholpen hebben. Een evaluatie of een cijfer is bijgevolg louter een formalisme. Wat is dan uiteindelijk het pedagogisch en didactisch rendement? Hebben we dat al gemeten? Met de natte vinger, ja.» ■

Drie vierde van de leerlingen begrijpt de opgaven niet altijd.

ouders knippen prentjes uit

«We moeten van de juf voor morgen een prentje hebben van de kikker», zegt Tom tegen zijn ouders bij het avondeten. Wat doe je dan als ouder? «Gewoon hopeloos, die toestand», fulmineert een ouder. «Er zit niets anders op dan naar de krantenboer gaan, tijdschriften napluizen of kant en klare vellen met allerlei didactische plaatjes kopen... en knippen. Toen ik jong was ging dat al als huiswerk mee. En nu bestaat dat nog altijd. Dat is toch belachelijk! Het verplicht de ouders om zich te abonneren op pulpbladen. Nee, fotokopiëren uit een boek mag niet. Het moet in kleur zijn. En op het verzamelen van die plaatjes worden de kinderen dan beoordeeld. Wat met kinderen die minder bereidwillige ouders hebben?»

Ouders zijn meestal niet tegen zinvolle activiteiten, zo blijkt uit een rondvraag. Ouderverenigingen hebben geen officieel standpunt over huiswerk. De meningen lopen nogal uiteen. In het lager onderwijs zijn bepaalde ouders radicaal tegen huiswerk. Maar als hun kinderen naar de vijfde of zesde klas gaan verwachten ze toch dat er huiswerk wordt gegeven, als voorbereiding op het secundair onderwijs. Voor andere ouders is een school goed als ze veel huiswerk geeft. Of ze verwachten in elk geval dat hun kinderen 's avonds nog wat om handen hebben, kwestie van ze rustig te houden.

Over het algemeen hebben ouders geen uitgesproken mening over het al of niet belastend karakter van huiswerk. Maar ze menen wel dat het verantwoord is om werk te leren plannen over een langere termijn en om iets zelfstandig te leren oplossen. Ouders met kinderen in het secundair onderwijs vinden dat huiswerk er nu eenmaal bijhoort. Kinderen zitten te weinig uren op school om de leerstof helemaal te kunnen afwerken, denken ze. Maar hun hoop is gericht op de eindtermen die de leerplannen misschien minder overladen zullen maken. Ze vinden dat er nu weinig tijd overblijft voor andere, even belangrijke activiteiten om mens te worden.

In veel scholen bekijken leraars het huiswerk als een middel tot studieregelmaat. Als voorbereiding op het volgende studieniveau moeten de leerlingen elke avond iets doen voor de school. De leerlingen maken het 's avonds bij de chips voor TV of stellen het werk zelfs uit tot 's morgens bij de choco. In sommige scholen neemt het huiswerk af omdat de leraars er zeggen dat het geen zin heeft. De leerlingen kunnen of willen het soms zelfs niet maken. Toch slagen tal van scholen erin hun leerlingen zinvol naschools (huis)werk mee te geven.

Meer dan de helft van de leerlingen is anderhalf uur of meer met huiswerk bezig.

Tussen choco en chips

We belden lukraak een directeur op van een ASO/TSO-school met de vraag of hij wist hoeveel tijd zijn leerlingen van de derde graad besteden aan huiswerk, maak- en leerwerk. Hij kon dat niet meteen uit zijn directiemouw schudden maar wilde wel meteen de leerlingen bevragen. De volgende dag belde hij al terug: «Ik ben echt verbaasd over het verrassend resultaat. Ze besteden per week gemiddeld tussen 7 en 30 uren aan hun huiswerk! Die spanning is haast niet te geloven. We hadden er op school geen idee van. De leerling met 30 uren huiswerk klopt dus werkweken van 62 uren. 's Zaterdags studeert die steevast zeven uren. Hij doet niet aan sport, gaat niet mee uit winkelen. Het is een goede leerling maar misschien een overpresteerder. Tal van zwakkere leerlingen met 13, 14, en zelfs 15 uren per week moeten hard werken om een schraal resultaat te behalen. Maar iemand die maar 8 uren met zijn huiswerk bezig is scoort ook prima, is een goede scholier en heeft een degelijk studierendement. We vinden het nuttig om op deze gegevens eens dieper in te gaan.»

Minimalisten

Dat er enorme verschillen bestaan in tijd die leerlingen aan huiswerk besteden blijkt ook uit het onderzoek *Studie-inzet en studiegewoonten* dat de vrije PMS-centra uitvoerden bij 1054 leerlingen in het secundair onderwijs.

Meer dan de helft (54 %) is gemiddeld anderhalf uur of meer per dag met zijn huiswerk en lessen leren bezig en 27 % van de leerlingen geven een werktijd aan van drie kwartier tot anderhalf uur. Dat betekent dat ze een gemiddelde werkweek kloppen van 37 tot 42 uren per week, de 32 lessen inbegrepen. Dat leerlingen in het SO na de lessen weinig met schoolse taken bezig zouden zijn, is dus een verkeerd beeld.

Meisjes besteden aanzienlijk meer tijd aan huiswerk. 63 % van hen werken minstens anderhalf uur per dag. Bij de jongens is dat 42 %. Bovendien draagt het percentage *minimalisten* (drie kwartier en minder) bij de meisjes 12 %. De jongens scoren hier met 26 % meer dan dubbel zo hoog. Het aantal minimalisten stijgt van 14 % in de eerste graad naar 20 % in de tweede graad, tot 25 % in de derde graad. Een eigenaardig fenomeen, want net in de derde graad legt men meer nadruk op het zelfstandig verwerken van de leerstof. Maar die leeftijdsgroep besteedt juist de minste tijd aan zelfstandig huiswerk.

Werklast

«Leerlingen besteden 30 % meer tijd aan naschools studeren dan hun leraars verwachten. Ze gebruiken echter de studietijd erg onrendabel. Het effect van dat vele studeren is in de klas te weinig merkbaar.» Tot die conclusie komen *Dirk Van Camp* en *Wilfried Van Damme* van het Sint-Jan Berchmanscollege in Merksem in hun onderzoek *Overspanning*. «We vroegen ons af of leerlingen van de tweede en derde graad ASO thuis nog wel studeren», zeggen ze. «Daarover was weinig hard cijfermateriaal te vinden. Daarom gingen we op zoek naar de omvang van de naschoolse studietijd. We kozen daarvoor een week in oktober uit. In dezelfde week noteerden de leraars wat ze aan naschoolse studietijd verwachtten. Nadien vergeleken we de opgegeven tijd van de leerlingen met de verwachte studietijd van de leraars.»

Gemiddeld besteden de leerlingen per dag 1 uur en 52 minuten (112 minuten) aan verplicht studiewerk (schriftelijke taken, boekbesprekingen, aangekondigde toetsen enz.). De optie Latijn is een uitschieter met

132 minuten tegenover 104 minuten voor de optie economie. Het vrij studiewerk is al wat leerlingen nog extra doen uit vrije wil (herhalen, toetsvoorbereiding enz.). Hieraan besteden ze gemiddeld 35 minuten. De totale studietijd per dag bedraagt dus 147 minuten of 2 uren en 27 minuten.

Technisch

In het Technisch Secundair Onderwijs (TSO) besteden de leerlingen op een werkdag gemiddeld ongeveer 2 uren aan huiswerk (taken en lessen). Op een zevendaagse week (1 uur 51 weekendwerk inbegrepen) maakt dat een totaal van ongeveer 12 uren.

Leerlingen van het Beroepssecundair Onderwijs (BSO) besteden minder tijd aan hun huiswerk, ongeveer 7 uren per zevendaagse week. Per werkdag zijn ze gemiddeld 1 uur en 17 minuten met huiswerk bezig. In het weekend werken ze gemiddeld 51 minuten. Dat zijn de belangrijkste bevindingen van *Gabriël Poppe* in zijn verhandeling *Studiebelasting en vrijetijdsbesteding van leerlingen in het secundair onderwijs: een case-study in het technisch en beroepssecundair onderwijs (VU-Brussel)*.

Sceptis

Gecoördineerde of gecentraliseerde richtlijnen over huiswerk zijn niet concreet uitgeschreven. In het Vlaams Verbond van het Katholiek Secundair Onderwijs is de Algemene Pedagogische Reglementering een basis voor afspraken over het *persoonlijk werk* van de leerling. Hierin wordt het minimum aantal oefenen- en verwerkingsopdrachten, die per schooljaar door de leerlingen moeten worden uitgevoerd, opgenomen. Enkele van die opdrachten kunnen worden opgelegd als huiswerk. Maar deze controleopdrachten moeten dus niet per se thuis gemaakt worden. In de andere netten, zoals in het OVSG, komt huiswerk veelal aan bod bij het thema *evaluatie* dat de pedagogische begeleiding aanbiedt.

FRIEDA VAN CAMP, pedagogisch begeleider: «Ik heb de indruk dat de scholen huiswerk met de nodige sceptis bekijken. De kinderen met een goede sociaal-culturele achtergrond, met ouders die een encyclopedie en een multimedia computer bezitten, hebben alle kansen. Andere kinderen zijn meestal op zichzelf aangewezen. In het kader van evaluatie laat men huiswerk over het algemeen niet meespelen voor het rapport want een aanzienlijk gedeelte van de leerlingen pent zijn huiswerk af. Bevoorrechte jongeren faxen de oplossingen van de taken zelfs aan elkaar door. Daarom beschouwt men huiswerk veeleer als een gelegenheid om leerstof in te oefenen, om te controleren of men het wel begrepen heeft. Men minimaliseert de impact van huiswerk op studie. Vooral voor het memoriseren is het nuttig. Maar er groeit ook een nieuwe houding. Leraars vinden dat de jongeren al lang genoeg met school werk bezig zijn. Ze willen ze niet overbelasten met bergen huiswerk. De leerlingen moeten natuurlijk wel hun les leren en op tijd een opstel maken. Toch blijft de huiswerkdruk groot in het ASO en in sterke technische richtingen als industriële wetenschappen. De leraars staan daar zelf achter het geven van huiswerk. Dat gebeurt niet onder druk van de ouders. Men vindt dat leerlingen zelfstandig taken moeten kunnen maken. Huiswerk zou de zelfwerkzaamheid stimuleren en regelmaat in de studie brengen. In het ASO is men dus veeleisender. Men vindt het vanzelfsprekend dat leerlingen er een zekere werkdruk aankunnen. Leerlingen in het TSO en BSO proteste-

ren vlugger als ze te veel huiswerk meekrijgen.»

Opstapeling

Kan de school wel zonder huiswerk?

MAGDA VAN DEN HOUTE, pedagogisch begeleider binnen het vrij onderwijs: «We gaan ervan uit dat, gezien de beperkte schooltijd (182 schooldagen) en de beperkte lestijd (32 tot 36 lessen van 50 minuten per week), thuis studeren in de meeste gevallen noodzakelijk is om de leerdoelstellingen te bereiken.»

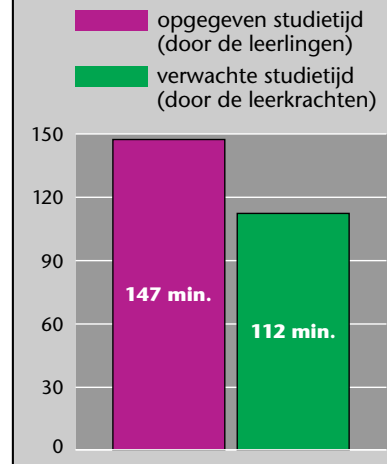
«Op bepaalde momenten kan er dan wel een opstapeling zijn van taken met een verhandeling voor Nederlands, een taak voor wiskunde, een opstelletje voor Frans en nog een boekbespreking erbij, naast het dagelijkse leren van de lessen, en dat allemaal in dezelfde week», geeft directeur *Venmans* toe. «En soms wordt het misschien allemaal wat te veel: studeren, huiswerk, vrij studiewerk, muziekacademie, sportclub, jeugdbeweging, disco...» Directeur *Verbeke*, die een TSO/BSO-school leidt, stelt dat er bij hem afspraken zijn om de leerlingen niet op één dag van drie verschillende leraars taken mee te geven. Dat is het werk van de graadscoördinator. De leraars noteren belangrijke opdrachten als lectuur, documentatietaken en eindwerk op een schema zodat ze elkaars planning kunnen inkijken.

Mini-ondernemingen

«Huiswerk is een automatisme en soms ook een prestigepaardje. Een vak wint blijkbaar aanzien omdat het zwaar is en omdat je er veel huiswerk voor moet maken», denkt directeur *Winnelinx*. «Wij hebben in onze TSO/BSO-school nochtans aandacht voor de huiswerkproblematiek. We vinden dat huiswerk in stand moet worden gehouden zodat de leerlingen individueel kunnen reflecteren over wat ze in de les meekregen. Op dat punt zijn we nogal conservatief. De link met de ouders is heel belangrijk. Je kunt de ouders informeren over hoe hun kind werkt maar je kunt ze met die problematiek ook op het thuisfront confronteren via huiswerk. De ouders worden betrokken in een overeenkomst. Ook zij moeten achter bepaalde doelstellingen en gestelde eisen staan. In die zin bestaan er afspraken rond huiswerk. Dat is ruimer dan het maken van schoolse werkjes en idiote invuloefeningetjes. Je kunt pas goed presteren als je je goed voelt in je vel. Daarom spelen we in op het relationele aspect, de betrokkenheid. We vinden dat we in de derde graad van het BSO anders zouden moeten omgaan met de scholieren. Meer zoals in het Angelsaksisch model waarin de leerlingen zelfstandiger zijn, een eigen timing voor hun werk opstellen en zelf verantwoordelijk zijn voor hun project. We proberen die zelfstandigheid en dat losser omgaan met de leerstof te bereiken met het opstarten van *mini-ondernemingen*. Dat zijn eigenlijk kleine fabriekjes die de leerlingen zelf runnen. Ze zijn daarvoor gemotiveerd omdat ze er veel praktische zaken bij leren. Na schooltijd blijven ze spontaan na om voort te werken aan hun onderneming of om vergaderingen te beleggen. Zo maken ze hun huiswerk op school.» ■

Het naschoolse studiewerk

De spanning tussen werkelijkheid en verwachting bedraagt 30 %.
(in minuten over een totaal van vijf werkdagen)

Klasse Grafiek

«Ze faxen het huiswerk gewoon door.»

Slechts 60 % van de leerlingen vinden huiswerk interessant. In het secundair onderwijs wordt de desinteresse groter naarmate de leerlingen ouder worden. Ze ervaren het als moeilijk en saai, als iets dat moet worden gemaakt. Bovendien stellen ze het maken van het huiswerk uit tot op het laatste moment. Voor

«De leerlingen maken het werk dat ze anders mee naar huis zouden krijgen, nu op school. Onder begeleiding.»

Veel werk voor

21 % van de leerlingen betekenen schriftelijke taken een zware inspanning maar 30 % daarvan zeggen niets te hebben bijgeleerd met dat huiswerk. De meeste leerkrachten beogen pedagogisch-didactische doeleinden met huiswerk. Nochtans blijft in de meeste scholen een samenhangend huiswerkbeleid voorlopig in de voor-latermisschien-kast. Intussen besteden veel leerlingen en leerkrachten er heel wat werk aan. Voor niks?

Het blijkt dat de «didactische» aanpak van huiswerk vaak achterwege blijft. Dat constateert *Nadine De Wachter*, wetenschappelijk medewerker onderwijskunde aan de VUBrussel. Binnen het verloop van opgeven van huiswerk, evalueren en verbeteren zien leerkrachten vaak een aantal belangrijke zaken over het hoofd. Hierdoor doen ze afbreuk aan de waarde van het huiswerk als onderwijsmiddel. Ze beschouwen huiswerk hoofdzakelijk als een pedagogisch-didactisch middel. Het kan echter ook als een interessant evaluatie- en remediëringmiddel gehanteerd worden. Het is een onderwijsmiddel dat leraars kunnen aanwenden om enerzijds het leerproces bij te sturen bij de lerenden en anderzijds om het gegeven onderricht en de eigen tekortkomingen als lesgever te corrigeren. Leerkrachten moeten het huiswerk goed voorbereiden. De vorm, aard, inhoud en moeilijkheidsgraad moeten worden afgestemd op de leerlingen. Bij het opgeven van het huiswerk dienen de lesgevers de taak te verduidelijken naar doelstellingen, inhoud, moeilijkheden, aanpak en benodigde tijd. Dat wéten leerkrachten ook wel allemaal maar tussen theorie en praktijk gaapt volgens het onderzoek nog een brede kloof. Eén of meer van de elementen worden snel over het hoofd gezien.

Overleg

Als een school het huiswerk maken wil verbeteren en een echt huiswerkbeleid wil ontwikkelen, dan zal ze vooraf onderzoek moeten doen bij de leerlingen. Het resultaat is inzicht krijgen in zaken als huiswerkmoeilijkheden die de leerlingen ervaren, de hulp die ze thuis krijgen, de leertechnieken die ze toepassen en de tijd die ze aan huiswerk besteden. Pedagogisch begeleider *Magda Van den Houte* omschrijft huiswerkbeleid als een geheel van doelstellingen, afspraken en regels met betrekking tot het huiswerk van leerlingen. Een dergelijk huiswerkbeleid zal van school tot school verschillen omdat het nauw samenhangt met het pedagogisch concept van de school.

Huiswerkvrij

In het Nederlandse voortgezet onderwijs (secundair) maken 20 % van de leerlingen hun huiswerk niet. Dat constateert de Nederlandse onderwijspsycholoog *Jos Zuylen*. Huiswerk is daar één van de belangrijkste oorzaken van slechte studieresultaten. Vijftien scholen schaften het huiswerk dan maar geheel of gedeeltelijk af. Huiswerkvrij onderwijs betekent dat leerlingen het maak- en leerwerk dat ze anders mee naar

huis zouden krijgen op school maken, onder begeleiding van een leraar.

JOS ZUYLEN: «Werkgevers staan niet te springen om telewerk in te voeren. Ook volwassenen kunnen doorgaans moeilijk zelfstandig werken. Maar van kinderen verwachten we wel dat ze twee uren per dag zelfstandig huiswerk maken. Dat kan niet.»

Goed huiswerkbaar onderwijs vereist een ingrijpende verandering van de manier van lesgeven. Veel scholen kiezen voor het *KIT-lesmodel*. Dat staat voor **Kennisoverdracht**, **Integratie** van die kennis met bestaande kennis (het *leren* van de behandelde stof) en **Toepassing** in de vorm van maakwerk. De leraar is maximaal twintig minuten alleen aan het woord want het onderdeel *kennisoverdracht* mag niet langer duren dan een derde van de totale lestijd. Daarna moeten de leerlingen zelf aan de slag met *integratie* en *toepassing*, het vroegere huiswerk. De leraar blijft in de klas en houdt in de gaten of iedereen goed werkt. Ook kan hij leerlingen die de stof niet helemaal begrepen hebben nog extra uitleg en begeleiding geven.

Twee uur extra

Dit systeem vraagt van de leraars heel wat extra inspanning. Bovendien wordt de totale lestijd vrijwel altijd uitgebreid. Vroeger hadden ze op het *Florijncollege*, een school voor voorbereidend handelonderwijs in Breda, dertig uren van 50 minuten. Nu zijn er dat zesendertig van 45 minuten. In de nieuwe situatie krijgen de leerlingen twee uren extra per week. In de praktijk geldt dit echter alleen voor goede leerlingen. Eén of meer onvoldoendes op het zevenwekelijkse rapport betekent zeven weken lang verplicht steunlessen volgen, één per onvoldoende per week.

Alleen de eerste en tweede klas secundair zijn huiswerkbaar. Daar is in het nieuwe concept meer aandacht voor leren leren. De derdeklassers krijgen klassiek huiswerk mee met het oog op het zelfstandig thuis aan de slag kunnen gaan. Huis-

EEN HUISWERKPLAN

Vijf pijlers voor ruggespraak over een huiswerkplan in uw school.

• Afspreken met de collega's

Het beste kunnen alle leraars van een schoolteam afspraken over huiswerk schriftelijk vastleggen. Leerlingen weten namelijk niet waar ze aan toe zijn als elke leraar op eigen houtje handelt en ongecoördineerd een hoeveelheid schriftelijke taken en/of lessen meegeeft. Daarom is het nuttig rekening te houden met de hoeveelheid die ze van elke collega meekrijgen en met de individuele verschillen tussen leerlingen. Om een huiswerkplan op te stellen kan men eerst de huiswerkgewoonten van alle leraars en de leerlingen onderzoeken. Hoeveel extra thuiswerk vraagt gemiddeld elke vakleraar? Zijn er piek- en dalperiodes? Elke leraar kan telkens proberen vast te stellen hoe lang de leerlingen zullen doen over het huiswerk dat hij van plan is mee te geven. Daarna komt nog een vergelijking tussen de tijd die leerlingen werkelijk besteden aan dat huiswerk en de tijd die hij verwacht. Misschien kunnen de conclusies eens naast elkaar worden gelegd om zo tot een samenhangende kijk op het meegeven van huiswerk te komen. Het zou interessant zijn mochten bijvoorbeeld alle taalleraars met elkaar overleggen over de hoeveelheid en de manier van evalueren van het schriftelijk huiswerk (opstellen, taaloefeningen enz.). Het komt er dus op aan het huiswerkbeleid voortdurend in het vakgroep-overleg te betrekken. Leerlingen in parallel-klassen verwachten bovendien dezelfde, eensgezinde aanpak. In sommige scholen plannen de leraars de verdeling van de leerstof over de beschikbare lessen en geven ze die planning door aan de leerlingen. Op die manier werken leraars en leerlingen samen aan het realiseren van het schoolwerkplan.

• Moeilijkheden en misverstanden vermijden

Om een idee te krijgen over eventuele moeilijkheden maken tal van leraars het huiswerk ook eens zelf. Daardoor kunnen ze beter de bedoeling van het huiswerk uitleggen en aan de leerlingen medelen hoe ze dat het beste kunnen aanpakken. Wie het huiswerk pas aan het einde van de les opgeeft heeft daarvoor natuurlijk amper tijd. Het is voor de leerlingen een geheugensteun als het maak- of leerwerk voor thuis bondig maar duidelijk omschreven is. Huiswerk meegeven voor langere periodes helpt de leerlingen plannen.

• Leerlingen begeleiden

Begeleiding geven bij de aanpak van huiswerk gebeurt meestal in vage termen. Maar leerlingen hebben weinig steun aan zulke aanwijzingen. Het is nuttiger ze te vertellen *hoe* ze het precies kunnen aanpakken en ze te laten oefenen. Voor sommige opdrachten voor maakwerk kan men een tijdlimiet opgeven: «Je mag aan deze opdracht hooguit een half uur werken.» Men kan ook tijdens de les of een uur per week de mogelijkheid geven tot oefening in zelfstandig werken. Ten slotte mag huiswerk geen straf zijn en mogen de leerlingen dat ook nooit zo aanvoelen.

• Huiswerk verbeteren

De verbetering is even belangrijk als de opdracht. Nochtans wordt die vaak stiefmoederlijk behandeld. Als de leraar met het huiswerk niets doet, houdt de leerling het ook voor gezien. Huiswerk evalueren kan bijvoorbeeld een middel zijn om verkeerde werk- of studie-attitudes op te sporen. Leerlingen kunnen van hun fouten leren. Eventueel kan men een correctiecode gebruiken zodat ze hun fouten precies kunnen identificeren en verbeteren. Positief evalueren zorgt voor de beste resultaten: niet alleen met rood aanstrepen wat fout is maar ook vermelden wat goed is.

• Ouders informeren

Studeren is effectiever in een ontspannen sfeer. Bijgevolg is een rustige omgeving, zonder TV of hifi, aangewezen. Dat kan op een oudercontactavond worden aangekaart. De leraars kunnen de ouders ook nog op andere belangrijke aandachtspunten wijzen: toezien op de planning; ervoor zorgen dat noodzakelijk gerei, zoals pen, potlood, papier, lat en schaar op tafel binnen handbereik klaar liggen; de leerlingen aansporen om op tijd met het huiswerk te beginnen; na een uur intensief werken zijn tien minuten pauze welkom. Onregelmatig studeren, onoordeelkundig te werk gaan, voor de boeken zitten suffen, snel afgeleid zijn, enz. zijn tijdrovers maar ouders die het huiswerk maken in de plaats van het kind bewijzen niemand een dienst. Ook daarover kan met de ouders worden gepraat. Ze kunnen leren een positieve belangstelling te tonen voor het *leerproces* dat hun kind doormaakt i.p.v. zich eenzijdig te richten op cijfers in tests en op een *produkt als huiswerk*.

niks?

werkvrije scholen zien de resultaten van hun leerlingen vooruit gaan. Zo bleef in het Florijncollege een jaar na de invoering van het huiswerkbaar onderwijs ongeveer drie procent van de leerlingen zitten. Vroeger was dat percentage altijd drie tot vijf keer hoger. ■

Helpen met huiswerk, tips voor leraren en ouders (1990) - Leo Sanders - Uitgeverij Westland, Schoten - *Huiswerk maken, gemakkelijker dan je denkt, tips voor scholieren* (1990) - Uitgeverij Westland, Schoten - *Huiswerk* (1989) - N.M.E. Neuwahl en P.H.M. Van den Bogaart - Martinus Nijhoff, Leiden - *Huiswerk en huiswerkbeleid* (1989) - J.M.M. Van der Sanden - Swets & Zeitlinger, Lisse - *Studiemotivatie, theorie voor de praktijk op school en thuis* (1993) - Willy Lens - Universitaire Pers Leuven - *Hoe help ik mijn kind slagen op school?* (1994) - Luc Vandebroek - Roularta Books - *Homework* (1989) - Harris Cooper - New York/London

Niets gemist?

Duizenden HOBU-studenten protesteren tegen een radicale verhoging van het inschrijvingsgeld. De hogescholen mogen daarover autonoom beslissen (voor basisopleidingen minimum 2500 frank en maximum 14.500 frank voor niet-beursstudenten). Met de indexering en met 2500 frank examengeld erbij zouden sommige studenten volgend academiejaar 18.000 frank moeten betalen.

JOURNAAL

■ De Vlaamse regering kent voor het schooljaar 1994-1995 53 miljoen frank toe voor de organisatie en werking van de **pedagogische begeleidingsdiensten**. ■ De commissie Onderwijs van de Vlaamse Raad keurde het ontwerp van decreet goed dat in het vrij gesubsidieerd onderwijs **onderhandelingscomités** (OC) opricht. Een OC is een orgaan binnen elke school waarin de inrichtende overheid en de vakbond volgens afdwingbare regels met elkaar kunnen overleggen. ■ Bij de **Examencommissie** van de Vlaamse Gemeenschap schreven zich vorig jaar 221 leerplichtige jongeren in om een getuigschrift van de eerste of de tweede graad van het secundair onderwijs te behalen. Dat komt overeen met een stijging van 8 procent tegenover 1993. ■ De **collectieve arbeidsovereenkomst** (CAO) 1995-1996 voor het onderwijs wordt niet meer ondertekend door de huidige minister van Onderwijs. Daar gaan de vakbonden van uit. Het kabinet van Onderwijs en de vakbonden beperken zich er toe het dossier zoveel mogelijk klaar te maken voor de eventuele opvolger van Van den Bossche. ■ De Vlaamse regering keurde een aantal maatregelen goed die de concrete uitvoering van de **non-discriminatieverklaring** moeten onderbouwen. Een bewustere opstelling tegenover de non-discriminatie op school en een soepel en verantwoord toelatingsbeleid zijn de twee belangrijke pijlers van de maatschappelijke betekenis van de non-discriminatieverklaring. ■ In samenwerking met de PMS-centra van het arrondissement Turnhout was er een **Russische delegatie** te gast in Vlaanderen. Ze maakte vooral kennis met de leerlingenbegeleiding. ■ De Vereniging van Vlaamse Studenten (VVS) eist dat .../...

Scholen kopen navorming op maat. Vanaf het schooljaar 1996-97 zouden de scholen zelf financieel verantwoordelijk zijn voor hun vraaggestuurde navorming (zie ook schema vorige KLASSE). Zo was het althans gepland in het ontwerpdecreet. Het vroegtijdig ontbinden van de Vlaamse Raad zet nu deze planning op de helling. Over het ontwerpdecreet blijkt nochtans een consensus te bestaan. In het voorstel gaat in een eerste fase 110 miljoen van het totale navormingsbudget van 230 miljoen rechtstreeks naar de basisscholen. De verdeling gebeurt volgens het aantal voltijdse organieke ambten per school. Dit budget dient voor het **kopen** van navorming. Het **vraaggestuurde navormingsbudget** zou jaarlijks opgetrokken worden met 50 miljoen. In 2003 zou dan het totale budget 530 miljoen groot zijn, waarvan 410 miljoen rechtstreeks naar de basis- én secundaire scholen gaat. *Rudi Schollaert*, secretaris van de *Erkenningscommissie Navorming*, staat achter het principe dat de scholen autonoom zouden kunnen beslissen over hun navormingsbehoeften. Toch wil hij wijzen op een aantal mogelijke gevolgen van een deregulering. Of, concreet gesteld, wat kan een school met haar budget kopen? Schollaert maakte enkele simulaties van de financiële draagkracht van scholen bij het voeren van een vraaggestuurd navormingsbeleid. Vandaag wordt in Vlaanderen de gemiddelde kostprijs voor een halve dag geraamd op 17.000 frank, inclusief de kosten van de centra voor navorming. In Nederland en Engeland, beide met een vraaggestuurd vrijemarktbeleid voor navorming, bedraagt de gemiddelde kost per halve dag zo'n 25.000 frank. Vlaanderen is dus ruim 30 procent goedkoper. Maar bij een eventuele overschakeling naar een vrijemarktsituatie mogen we bij ons ook een substantiële verhoging verwachten tot 20.000 frank voor een halve dag. Dit is een erg voorzichtige schatting. Ze gaat ervan

uit dat de kost bij ons op de vrije markt 20 procent lager zal liggen dan bij landen die het vrijemarktsysteem al toepassen. Maar wat kan een individuele school aanvangen met het haar toegekende budget? Er komt elk jaar geld bij. Als het systeem over zeven

jaar optimaal werkt, krijgt een secundaire school met 50 voltijdse organieke ambten 185.000 frank voor navorming. Daarmee kan ze zich dan ongeveer negen halve dagen navorming veroorloven. Kleinere scholen krijgen uiteraard minder. Een zevenkop-pige basisschool heeft dan minstens recht op 25.900 frank. Dat is maar net genoeg voor één navormingssessie. Maar scholen kunnen uiteraard ook samenwerken.

Geldkraan dicht. De gemeentelijke basisschool van *Halle-Lembek* krijgt geen subsidies meer. De maatregel gaat op 1 september in. In januari van vorig jaar lichtte een team van de onderwijsinspectie de school door. Toen gaf de inspectie een onverdeeld **ongunstige beoordeling**. In september vond een tweede doorlichting plaats. Zoals gebruikelijk gebeurde dit door een ander team, een paritair college met daarin vier inspecteurs. De school telt een honderdtal leerlingen in vijf klassen. Tot nu toe is dit de eerste school die in het nieuwe systeem van doorlichting haar subsidies verliest.

Onderwijs in Europa.

Staatsuitgaven voor onderwijs in % van het BBP.

		BNP per inwoner
Zweden	7,7 %	17.070 ECU
Denemarken	7,5 %	21.040 ECU
Finland	7,1 %	13.016 ECU
Nederland	6,3 %	16.305 ECU
Ierland	6,0 %	10.138 ECU
Frankrijk	5,8 %	17.505 ECU
Oostenrijk	5,7 %	18.359 ECU
Portugal	5,1 %	6.120 ECU
België	5,0 %	16.660 ECU
Groot-Brittannië	4,9 %	12.867 ECU
Luxemburg	4,4 %	21.257 ECU
Spanje	4,2 %	9.928 ECU
Duitsland	4,1 %	20.210 ECU
Italië	3,1 %	14.172 ECU
Griekenland	3,0 %	5.773 ECU

BBP = Bruto Binnenlands Produkt, het geheel dat in een land gedurende één jaar aan goederen en diensten geproduceerd wordt, ongeacht de nationaliteit van de producenten.

BNP = Bruto Nationaal Produkt, het geheel dat nationale producenten, die verblijven in binnen- en buitenland, gedurende één jaar aan goederen en diensten produceren.

ECU = European Currency Unit (ongeveer 40 Belgische frank)

(bron: Autumn 1994 Forecasts, EC; Images économiques du monde 1994-95, Sedes)

Het juiste woord. Vlaamse Executieve is niet correct. De enige correcte benaming is de **Vlaamse regering**. De Vlaamse regering wordt geleid door de *minister-president*. De ministers van de Vlaamse regering worden *Vlaams minister* genoemd. De *Vlaamse Raad* is eigenlijk het Vlaams parlement. Het *Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap* bestaat uit zes departementen waarvan het *Departement Onderwijs* er een is. Er bestaat dus geen ministerie van onderwijs. Ook de term

«parastatalen» is niet correct. Correcte benamingen voor deze instellingen zijn: *Vlaamse instellingen van Openbaar Nut* of *Vlaamse Openbare Instellingen*.

Straatbasket. Met **Basket 3 on 3** wil de *Stichting Vlaamse Schoolsport* (SVS) leerlingen aanzetten om vaker actief te sporten. *Basket 3 on 3* is al jaren populair in de Verenigde Staten als *streetbasket*. De hippe, dynamische look en de snelle speelstijl zorgen ervoor dat deze sport ook bij de Belgische jongeren aanslaat. De SVS introduceert nu *Basket 3 on 3* in de Vlaamse scholen. Maar een nieuwe sport vereist ook nieuw materieel zoals baskets, ballen en truitjes. De SVS gaat daarom samenwerken met de frisdrankengigant *Sprite* om op de scholen een spaaractie te starten. Met het verzamelen en het later inruilen van spaarpastilles kunnen de leerlingen voor hun school sportmaterieel verdienen. Dat kan door te basketten in een interscholen-3 on 3-competitie, de *Sprite Jam in*. Of ze kunnen de groene spaarpastilles van drankverpakkingen verzamelen. Van *Sprite*-artikelen natuurlijk. Een *joint-venture* tussen onderwijs en industrie?

Onderwijs thuis. In Vlaanderen werden 95 leerlingen tijdens het schooljaar 1993-94 thuis onderwezen. In ons land bestaat enkel leer- en geen schoolplicht. Volgens de wet van 29 juni 1982 kan aan de leerplicht ook voldaan worden door huisonderwijs. Ouders die hun kind thuisonderwijs willen laten volgen of naar een private school willen sturen, moeten de bevoegde inspecteur hierover inlichten vóór 10 oktober. Men schat het aantal leerlingen in private scholen op 300. In dit cijfer zijn de leerlingen van de Europese scholen niet meegeteld. In het schooljaar 1993-94 waren er in totaal zo'n 860.000 leerplichtige leerlingen. Daarvan volgen dus 0,04 procent thuis les of in een private school.

Later open. De *Lijn* zou willen dat de schoolpoorten in de toekomst een half uur, en liever nog drie kwartier, later opengaan. Door het samenzetten van werknemers en scholieren rijden de bussen nu om half acht overvol en om half negen leeg, zeggen ze bij de *Lijn*. De onderwijsminister vindt echter dat de kinderen niet de speelbal mogen zijn

van **economische overwegingen**. «Onderwijs is er voor de kinderen, niet voor de Lijn», repliceert hij. De tijdlijnen waarbinnen de lessen beginnen en eindigen liggen vast in een besluit dat de Vlaamse Regering in 1991 goedkeurde. Ze mogen ten vroegste beginnen om 8 uur 's ochtends en moeten gedaan zijn tussen 3 en 5 uur 's namiddags. Bij de *Lijn* willen ze met het voorstel een breed maatschappelijk debat over de mobiliteit en de scheiding van het woon-werk- en woon-schoolverkeer uitlokken.

38-urenweek. Wegens de vervroegde verkiezingen kan de Vlaamse Raad nu nog alleen de lopende zaken afhandelen. Bijgevolg worden het ontwerpdecreet over het **basisonderwijs** en het voorontwerp van decreet over de **lerarenopleiding** in de volgende legislatuur behandeld. Ook de bekrachtiging van de eindtermen voor de eerste graad secundair onderwijs dreigt vertraging op te lopen. Het decreet over het basisonderwijs moet in eerste instantie de wetgeving op het basisonderwijs coördineren en vereenvoudigen. Het ontwerp bevatte evenwel ook een nieuwe prestatieregeling voor de leerkrachten: de 38-urenweek. Deze regeling zette her en der kwaad bloed. Daarom haalde de onderwijsminister deze bepaling er al uit.

zegen de industriëlen.

Streepjeskaart. Om het schoolverzuim in de Franstalige scholen tegen te gaan, voerde de Franse gemeenschapsminister van Onderwijs *Philippe Mahoux* een kaart met streepjescode in. Vanaf volgend schooljaar is deze kaart verplicht voor alle leerlingen tussen zes en achttien jaar. Uit onderzoek bleek dat sommige jongeren de schoolplicht niet al te ernstig nemen en er zelfs in slagen zich in geen enkele school in te schrijven. De leerlingen moeten die kaart niet op zak hebben. De directie bewaart ze en legt die aan de schoolinspectie voor. De inspecteurs krijgen een draagbare computer en een optische leespen waarmee ze de informatie van de streepjeskaart kunnen lezen. Zo hebben de inspecteurs meteen informatie over het schoolverleden van de leerling, het woonadres en het nummer van de identiteitskaart. Ze kunnen deze gegevens vergelijken met de informatie van het Rijksregister. Op die manier komen ze snel aan de weet wie wel of niet naar school gaat en kunnen ze vooral sneller de veranderingen van school opvolgen. De Vlaamse Gemeenschap is voorlopig niet van plan deze kaart in te voeren. ■

.../...

voor het eerst sinds veel jaren de **studiebeurzen** worden geïndexeerd, evenals de maximum inkomensgrenzen die recht geven op een beurs. ■ Het decreet op het hoger onderwijs buiten de universiteit (**HOBU**) werd op 30 juni van vorig jaar goedgekeurd. Het is echter aan bijsturing toe om onvolkomenheden weg te werken. Deze slaan vooral op technische correcties en verduidelijkingen. ■ Voor het Wereld Natuurfonds (WWF) hebben ruim 25.000 scholieren in het hele land de waterkwaliteit van de bronnen gemeten. ■

Bij de burens

De Franse gemeenschapsminister van onderwijs, *Philippe Mahoux*, plant in het Franstalige landsgedeelte de hervatting van de lessen in het basis- en secundair onderwijs op **29 augustus 1995**. De leerkrachten moeten al de dag ervoor opnieuw naar school om zich op hun komende taak voor te bereiden. ■ De Raad van de Franse Gemeenschap van onze Franstalige burens keurde een ontwerp van decreet goed dat het **zittenblijven** in de basisschool moet tegengaan. Vanaf het jaar 2000 zouden de scholen verplicht worden om het kleuteronderwijs en het lager onderwijs tot de derde klas in één enkele cyclus te organiseren. Zittenblijven zou hierin verboden zijn. ■ In Nederland keurde de Tweede Kamer de invoering van de **leeraar in opleiding** goed. De leeraar in opleiding krijgt vanaf nu een jaar lang een halve betaalde baan op een school als afsluiting van zijn lerarenopleiding. ■ Steeds meer scholen in Nederland krijgen het predikaat **School zonder racisme**. Al 30 scholen hebben het bordje met de tekst bij de schooldeur hangen. De scholen verplichten zich voortaan in en buiten school racisme te bestrijden. Dit is een Belgisch idee dat naar Nederland overwaaide. ■ De Europese Unie trok 990 miljoen Belgische frank uit voor de modernisering van het **Roemeense onderwijsstelsel**. Met het geld, dat binnen een termijn van drie jaar gradueel wordt verstrekt, zullen 75 nieuwe scholen worden gebouwd. Het dient ook voor de modernisering van de lerarenopleiding en om het leerprogramma te herzien. ■ In Duitsland eist een onderwijsvakbond met 7000 leden de **38,5-uren-week** voor leerkrachten. ■

Laat de briefopener maar in de la. In een nabije toekomst krijgt elke school van het Departement Onderwijs de omzendbrieven elektronisch doorgestuurd. Bovendien zou het elektronisch postsysteem EDISON de onderlinge communicatie tussen scholen via een netwerk makkelijker maken. Maar eerst

COMMUNICATIE

moet de elektronische trein van de school naar het werkstation nog op snelheid komen.

Elke school zou vanaf september 1995 in staat gesteld worden om leerling- en personeelsgegevens via elektronische weg naar het Departement te sturen. Maar op het ogenblik maakt die elektronische trein alleen proefritten. Er is wel een haalbaar tijdschema opgesteld. Bij de eerste proefrit zijn 14 basis- en 4 secundaire scholen betrokken. Zij testen EDISON uit. Dat is een acroniem voor *Elektronisch Doorgeven van Informatie tussen de Scholen en het Onderwijsdepartement*. Op dit moment sturen

Elektronische post op school

de scholen de personeelsgegevens en andere informatie nog via de *PERS-formulieren* naar het Departement. Papierenvullen, omslag adresseren, frankeren, naar de post brengen... Een tijdrover. Op hun beurt behandelen 400 ambtenaren in de 50 werkstations van het Departement 20.000 formulieren per maand. Die worden bekeken, beoordeeld, verwerkt en geklasseerd. Een tijdrovend werk. Op basis van de opgestuurde gegevens berekent men de wedde van nagenoeg 150.000 werknemers. Men moet bovendien rekening houden met ongeveer 200 verschillende weddeschalen. En de klant is niet gediend met een foute uitbetaling van zijn wedde. De automatisering van de verwerking van de personeelsdossiers kan knopen in de weddeberekeningen -uitbetaling vlugger ontwarren. EDISON kan de dienstverlening verbeteren.

De helft goed

Een rem voor de ontwikkeling van de elektronische trein zijn de softwarepakketten voor de schooladministratie. Descholen kunnen die vrij kiezen. EDISON mikt op een vlotte elektronische gegevensuitwisseling met de scholen, ongeacht het computerplatform (MS-DOS, Windows, Macintosh) waarop ze

werken. Maar er is een merkbaar verschil in kwaliteit tussen die schoolpakketten. Als een school een «minder intelligent programma» gebruikt, krijgt ze van het Departement vaker een foutmelding. Daarom is het van groot belang dat de school hoge eisen stelt aan de software. En om goede softwareboeren te vinden moet je echt het veld in.

Voor de tweede fase van de proefritten van de elektronische trein werden nu kandidaten gevraagd. Streefdoel is om na de zomervakantie de communicatie met zowat 200 scholen te automatiseren. Maar de kwaliteit van hun software zal dus bepalend zijn. «Tot nu toe moeten we ongeveer de helft van de kandidaten weren omdat hun software niet geschikt is. Bij minder dan een derde is er geen probleem en bij de rest onderzoeken we nog de mogelijkheden», zegt Freddy Deprez, projectleider van EDISON.

Uitbakje

In de loop van het schooljaar 1995-1996 hoopt men in een derde fase het aantal geautomatiseerde scholen op te drijven tot 500.

In een vierde fase wordt er naar gestreefd om tegen het schooljaar 2000-2001 de meeste Vlaamse scholen op de elektronische trein te zetten. Tegen die tijd zouden alle papieren meldingen vanuit de basis- en secundaire scholen tot het verleden moeten behoren. Misschien moeten sommige schooladministraties daarvoor wel een duwtje krijgen, «want er is zeker nog geen *datacommunicatiementaliteit*», stelt Deprez vast. «Het uitbakje van hun computer meldt dat de boodschap aangekomen is maar voor de zekerheid bellen ze nadien toch nog even naar het Departement om er zich van te vergewissen dat hun post goed is aangekomen. Men wantrouwt de elektronische post nog een beetje.»

Internet

Het doorgeven van formuliergegevens is niet het enige wat EDISON beoogt. Het Departement zal dezelfde elektronische weg gebruiken om in de toekomst bijvoorbeeld omzendbrieven naar descholen te sturen. De scholen zullen ook via dezelfde weg elektronische post (*e-mail*) kunnen uitwisselen met hun werkstation. En later eventueel via een netwerk ook met elkaar. Een school in Zoersel kan een bericht zenden naar een school in Poperinge. «In een vijfde fase willen we uittesten of een school een e-mail-bericht kan aanmaken voor Internet en er ook kan ontvangen», zegt Deprez. E-mail maakt deel uit van Internet en is betaalbaar voor scholen. Die elektronische communicatiemogelijkheid kost nu op de Vlaamse markt 100 frank per *connect-uur*, BTW inbegrepen. De aansluiting kost ongeveer 1000 frank. Op Internet is het mogelijk sneller en goedkoper post met elkaar uit te wisselen dan via het klassieke briefverkeer. Men kan zelfs *files* uitwisselen in WP-formaat. Een snelle modem (14.400 bps) drukt de kosten van de elektronische communicatie tussen bijvoorbeeld een interscolaire discussiegroep van leraars.» ■

EDISON - Freddy Deprez, projectleider - Departement Onderwijs - Afdeling Informatica - RAC Arcadengebouw - kantoor 7078 - 1010 Brussel - ☎ 02-210 54 39 en 02-210 54 11 - fax 02-210 54 15 - e-mail (Internet...) freddy.deprez@smtpgate.depond.be

Weldra een elektronisch prikbord?

KLASSE

IDEE

ANDERE KIJK OP DE STAD

Een stad is méér dan de Grote Markt en een museum. Een stad kan je bekijken, horen, ruiken en voelen. Niet alleen de geschiedenis maar ook de hedendaagse realiteit. Niet alleen de façades maar ook wat en wie er achter zit. In vier Vlaamse steden zijn organisaties actief die u ook die andere kijk bieden op hun stad. Bijzonder geschikt voor een boeiende schooluitstap voorbij de grenzen van traditioneel toerisme. KLASSE nodigt 1000 leerkrachten (samen met hun partner of collega) uit in Brussel, Antwerpen, Leuven en Mechelen voor een andere kijk op de stad.

ANDERE KIJK OP DE STAD **a**

Leerlingen zijn (net als u?) niet alleen geïnteresseerd in kunst en geschiedenis van een stad. Ze vragen zich bijvoorbeeld af waarom er in de ene stad zoveel fietsen zijn en in de andere geen enkele. Of er ook groen is, hoe de mensen er leven en waar ze werken. Wat er zich achter de façade afspeelt. Die andere kijk op de stad bieden in Vlaanderen vier specifieke organisaties. Zij nemen elke dag (school)groepen op sleeptouw door het broeiend leven van de échte stad. **KLASSE nodigt 1000 leerkrachten** (samen met hun partner of collega) uit in Brussel, Antwerpen, Leuven en Mechelen voor een andere kijk op de stad. Let wel: het is géén louter toeristisch uitstapje. Het gaat om een levende kennismaking met een uniek educatief aanbod. Omdat het aantal deelnemers per stad strikt beperkt is, gaat de voorkeur naar leerkrachten die zo'n alternatief stadsbezoek (met hun leerlingen of met een andere groep) overwegen. We rekenen er dan ook op dat wie zich inschrijft ook effectief deelneemt en zich strikt aan de uren houdt die op zijn persoonlijke uitnodiging zullen staan. Duid uw voorkeur dus precies aan en houd er rekening mee dat u in de voormiddag waarschijnlijk iets meer kans maakt dan in de namiddag. Wie niet kan deelnemen maar toch interesse heeft voor het aanbod, kan voor meer informatie rechtstreeks contact opnemen met de organisaties.

Tijd voor een andere kijk op de stad.

Let op. Niet elke stad heeft een aanbod voor leerlingen van elke leeftijd: Brussel vanaf 16 jaar, Mechelen vanaf 15 jaar. Alleen Leuven en Antwerpen hebben een aanbod voor basisonderwijs én voor secundair onderwijs.

ZATERDAG 22 APRIL: ANTWERPEN AVERECHTS

• Voor leerkrachten basisonderwijs: **Mantje Averechts achterna**

Een avontuurlijk stadsbezoek met gids (ongeveer drie uren) voor leerkrachten van het tweede tot en met het zesde leerjaar. De basistoer is telkens dezelfde, maar de uitwerking gebeurt op het niveau van de verschillende leeftijdsgroepen.

We vertrekken in de oude stad (Steenplein) en eindigen in de nieuwe stad (Linkeroever). Met leuke opdrachten en allerlei hulpmiddelen (stickers, verrekijkers, plattegronden, stripverhaal) volgen de leerlingen Mantje Averechts. Deze stripfiguur neemt de groep mee langs kleine steegjes en verborgen hoekjes om zo met alle zintuigen op zoek te gaan naar het stadsleven: het atelier van een beeldhouwster, de 16de-eeuwse tuin van Plantin Moretus, de politietoren met het mooiste

panorama van de stad, de voetgangerstunnel, enz. De leerlingen krijgen een stripverhaal en een plattegrond voor eventuele naverwerking in de klas.

Afspraak op zaterdag 22 april om 10 u. of 13.30 u. aan het standbeeld van Lange Wapper (Steenplein). We gebruiken hetzelfde materiaal als de leerlingen. Totale duur van het programma: drie uren, inclusief een korte nabespreking en toelichting van het volledige programma in de geklasseerde Haringrokerij.

De normale prijs van dit programma: 3000 fr. voor 3 uren, maximum 25 leerlingen.

• Voor leerkrachten secundair onderwijs: **De Stationsbuurt, wereldkaart op stadsformaat**

Een stadsbezoek van ongeveer twee uren met gids, voor jongeren van 12 tot 18 jaar. De basistoer is gelijk, maar de uitwerking gebeurt op het niveau van de verschillende leeftijdsgroepen.

Het station is niet alleen een monument, een knooppunt van openbaar vervoer en een centrum van stedelijk leven. Het is ook een kaleidoscoop van wat de stad te bieden heeft en dat is op elk moment van de dag verschillend: de joodse buurt, diamant, het uitgaanscentrum, een vergeten woonsteeg, de premetro, het Chinees kwartier, wonen op gemeubelde kamers, winkels en warenhuizen van verschillende culturen. Er bestaat een uitgewerkt educatief pakket.

Afspraak op zaterdag 22 april om 10 u., 13.30 u. of 15 u. in de hal van het Centraal Station. Totale duur van het programma: twee uren en een kwart.

Zo'n wandeling kost normaal 2000 fr. voor maximum 25 leerlingen.

Antwerpen Averechts - Kronenburgstraat 34 - 2000 Antwerpen - ☎ 03-248 15 77 - fax 03-248 50 71

ZONDAG 23 APRIL: LEUVEN EIGEN-WIJS

De stadswandelingen van Leuven Eigen-wijs tonen niet alleen het verleden, maar ook de stad van nu. Er

zijn acht

m o g e -

l i j k h e -

d e n ,

m a a r

voorscholenis(naar

analogie

met de Zeven

Wonden

van Leuven)

vooral

«de Zeven

Rampenwandel-

deling» ge-

schikt. De aad-

dacht gaat

naar woonpro-

blematiek, par-

keren, verkeer,

groene ruimten,

speelruimten, veil-

igheid in de stad,

braakliggende ter-

reinen, verkrotting

en behoud van het kunst-

patrimonium.

Wat maakt de stad (on)aantrekkelijk? Hoe leven de mensen hier? Waarom zie je zoveel fietsen? Enz. Elke wandeling wordt in overleg met de leerkracht aangepast aan het niveau en de interesse van de leerlingen. Schoolgroepen zijn welkom uit lager én uit secundair onderwijs. Er kan ook gewerkt worden met foto- en vragenlijsten.

Afspraak op zondag 23 april om 10 u., 13 u. of 15 u. op het Ladeuzeplein in het hartje van de stad. Dat is niet ver van het station en er is ook een grote ondergrondse parking. Het totale programma duurt ongeveer twee uren.

Een wandeling van twee uren kost normaal 1500 fr. (2000 fr. voor drie uren) per groep van ongeveer 20 deelnemers.

Leuven Eigen-wijs - Brabançonnestraat 93 - 3000 Leuven - ☎ 016-23 60 34

ZONDAG 23 APRIL: MECHELENBINNENSTEBUITEN

Mechelenbinnenstebuiten organiseert verschillende thematische wandelingen door de stad, maar als eerste kennismaking is *Zicht op de stad* het best geschikt. Straten en pleinen, parken en markten, handel en wandel.

In Mechelen tekent zich in permanente evolutie een mengmoes van activiteiten af tegen een historische achtergrond. De gids brengt geen relaas van feiten en anecdoten, maar confronteert u met de verrassende verscheidenheid van de stad in

opbouw en verval. De relatie stadsbewoners-stadsgebruikers, stadsvernieuwing, monumentenzorg, de verkeerssituatie, hedendaagse architectuur, enz. worden bekeken in relatie met de historische rijkdom van Mechelen.

De omgeving van de Mechelse Grote Markt, met talrijke getuigen van eeuwen geschiedenis en met duidelijke ingrepen van recente datum, levert mogelijkheden genoeg voor zo'n boeiende rondleiding.

Elke groep krijgt een stadstoer «op maat». Dat kost normaal 2500 fr. voor een halve dag of 4000 fr. voor een hele dag. Schoolgroepen zijn welkom vanaf het derde jaar secundair onderwijs.

Afspraak op zondag 23 april in het Oud Schepenhuis (het allereerste stadhuis van Mechelen), vlakbij de Grote Markt. U hebt de keuze: de voormiddag (vertrek tussen 10 u. en 11.30 u.) of de namiddag (vertrek tussen 13 u. en 14.30 u.).

Deze kennismakingswandeling duurt onge-

veer anderhalf uur. Er is een speciale info-stand voor alle inlichtingen.

Mechelenbinnenstebuiten - Patrick Egels - Vekestraat 8 - 2800 Mechelen - ☎ 015-41 27 08

ZONDAG 30 APRIL: BRUKSELBINNENSTEBUITEN

Kritische stadstoers in Brussel, per bus, te voet, met de fiets of met het openbaar ver-

voer. Met verhalen over geschiedenissen van vroeger, over de stad vandaag én van morgen en met de economische, politieke en culturele achtergronden en mechanismen, de charmes en de problemen. Toers over stedsbouw en architectuur, buurtwerk, sociale woningbouw, armoede, tewerkstelling, kantoorontwikkeling of verkeersbeleid; over de Marollen, de TGV, industrie, migranten, de noordwijk, art nouveau of groen.

Dat biedt de organisatie Brukselbinnenstebuiten nu al 25 jaar aan. En met succes. Voor schoolgroepen (vanaf 16 jaar) zijn er niet alleen begeleide rondleidingen, maar ook opdrachtenpakketten en dia-reportages (o.a. over de Europese aanwezigheid in Brussel). Een programma op maat kost tussen 4000 en 7500 fr. Afspraak op zondag 30 april aan het gemeenschapscentrum De Markten in het centrum van de stad. U hebt de keuze: voormiddag (van 9 u. tot 11.30 u.) of namiddag (van 12.50 u. tot 16.50 u.). Het totale programma duurt ongeveer twee uren. U krijgt die dag alle nodige documentatie en informatie in de (schitterende!) Spiegelzaal van De Markten.

Brukselbinnenstebuiten - Oude Graanmarkt 16 bus 1 - 1000 Brussel - ☎ 02-511 78 83

GRATIS DEELNEMEN

- JA, ik krijg graag een uitnodiging voor 1 / 2 personen om deel te nemen aan een alternatief stadsbezoek.

Duid met 1, 2, 3, ... uw voorkeur aan en omcirkel voor- of namiddag (of allebei als het voor u gelijk blijft)

- Zaterdag 22 april: Antwerpen
 basisonderwijs: voormiddag / namiddag
 secundair ond.: voormiddag / namiddag

- Zondag 23 april: Leuven
voormiddag / namiddag

- Zondag 23 april: Mechelen
voormiddag / namiddag

- Zondag 30 april: Brussel
voormiddag / namiddag

NAAM: .....

ADRES: .....

FUNCTIE: .....

LEERJAAR: .....

NAAM EN ADRES VAN DE INSTELLING: .....

Stuur deze bon zo snel mogelijk naar **KLASSE (DE ANDERE KIJK)** - Koningsstraat 138 - 1000 Brussel

Gepeste leraars verenigen zich.

KLASSE-SERVICE a

- Leerkracht X wenst in contact te komen met collega's uit Vlaams-Brabant om eventueel een **praatgroep** op te richten voor leerkrachten die worden **gepest door directie of collega's**. De post wordt bezorgd via KLASSE. Schrijven naar KLASSE - Praatgroep - Koningsstraat 138 - 1000 Brussel.
- Jongeren tussen 8 en 20 jaar kunnen tijdens zomer-, herfst- of kerstvakantie via **Club Taaluitwisseling - Ligue des Familles - Sarah Meersman - Collegelaan 57 bus 8 - 2140 Antwerpen - ☎ 03-236 96 00** één of twee weken in een Franstalig Belgisch gezin verblijven. Nadien verblijft een kind uit dat Franstalig gezin in het Vlaams gezin.
- Het **Zoomvlietcollege - R.R. Freund - Bureau Internationalisering - Knipplein 11 - 4702 GN Roosendaal - Nederland - ☎ 00-31-1650-577 36** (Middelbaar Beroepsonderwijs) zoekt een **Vlaamse partnerschool (TSO)** voor Leonardo-projecten. Meer informatie over deze school krijgt u bij **Ann Hottat - Administratie Secundair Onderwijs - ☎ 02-210 52 86**
- Het **Educatief Centrum voor Homoseksualiteit in het Onderwijs (ECHO) - Pachthoevelaan 11 - 2180 Ekeren - ☎ en fax 03-541 47 85** start een **werkgroep voor homoseksuele leerkrachten (m/v)** om informatie en opvang te verzorgen aan leerlingen in hun school en het schoolklimaat homovriendelijker te maken.
- **Gerda Neubourg - Oliemeers 5 - 9230 Wetteren - ☎ 09-369 42 66** zoekt eenvoudige Engelse teksten, poëzie, enz. om een **curcus Engels** elementaire kennis samen te stellen voor jongvolwassenen op het platteland in de Dominicaanse Republiek.
- **Luk Bouters - Groenstraat 393 - 9041 Gent - ☎ 09-355 64 81** vertrekt binnenkort als NGO-ontwikkelingshulp naar Bangladesh. Hij is op zoek naar een gediplomeerd(e) onderwijzer(es) als **au-pair** voor het schooljaar 1995-1996 voor drie schoolplichtige kinderen (6, 9 en 10 jaar). Maandelijks vergoeding, kost en inwoning bij het gezin, reis en verzekering inbegrepen.

NIEUW BIJ DE SCHOOLTELEVISIE a

- De BRTN-schooltelevisie heeft een grondige grote kuis gehouden in de programma's van het verleden. Het resultaat is de nieuwe **Catalogus Multimediale Lespakketten**. Zowel leerkrachten uit het basis- als uit het secundair onderwijs vinden hier netjes gerangschikt alle nog nuttige én beschikbare schooluitzendingen. U krijgt een korte inhoud, een overzicht van het bijhorende didactisch materiaal en alle prijzen. Deze catalogus ligt normaal reeds op uw school ter inzage, maar als u hem daar niet vindt, kunt u bij de BRTN een gratis exemplaar aanvragen. Deze catalogus is nu trouwens uw enige bron om aan kopieën van de schooluitzendingen te komen, vermits het Centrum voor Onderwijsmedia van het Departement Onderwijs deze kopieën niet meer levert.
- De tweede graad **lager onderwijs** krijgt dit jaar acht nieuwe uitzendingen in de **Atomium-reeks** (Wereldoriëntatie), met als overkoepelend thema: de seizoenen. Dit voorjaar zijn er al vier uitzendingen, twee over de lente en twee over de zomer. Eerste uitzending op 20 april (TV1, 15 u.).

DRING DRING S

Pro Velo vzw plaatst op 9, 10 en 11 mei de fiets in de kijker. De actie *Dring Dring* gaat één dag (10 mei) onder het motto **Dag van de fiets op school** speciaal allerlei fietsactiviteiten organiseren in samenwerking met Brusselse scholen. Scholen of leerkrachten die aan deze actie willen meewerken nemen het best onmiddellijk contact op met *Pro Velo - Jeroen De Smet - E. Solvaystraat 32 A - 1050 Brussel - ☎ 02-502 73 55*

De raadsels van het Zwin is een gloednieuw, **multimediaal lespakket** voor de derde graad. Het luisterspel vertelt over Sabien die in Bredeene een vakantiejob als milieu-watcher deed. Het pakket bestaat uit twee audiocassettes (640 fr.), een diareeks (565 fr.) en een werkmap met lessuggesties en kopieerbladen (920 fr.). Voor één keer gaat het hier dus niet om een televisieprogramma.

• **Schrijvers over Indië** is een nieuwe reeks voor de lessen Nederlands van het **secundair onderwijs**. Vier programma's bespreken werk van achtereenvolgens Multatuli, Couperus, Hella Haasse en Jeroen Brouwers. Eerste uitzending op 20 april (TV1, 15.30 u.).

Voor de lessen Frans is er een nieuwe reeks **les Ecrivains chez eux**. Twee uitzendingen (*Lamartine en Mâconnais en Verhaeren en Flandre*) confronteren het werk van deze auteurs met beelden van hun streek. Eerste uitzending op 15 mei (TV1, 15.30 u.). **Polyglot Frans** (Radio 3, elke vrijdag van 11 tot 12 u.) brengt op 28 april en 19 mei ook twee uitzendingen rond deze schrijvers.

BRTN - Schooluitzendingen - Kamer 3N7 - A. Reyerslaan 52 - 1043 Brussel - ☎ 02-741 32 03 (uitzendingen) of *02-741 53 02* (educatief materiaal)

WEDSTRIJDEN

• OLYMPISCHE SPELEN a

Uw leerlingen kunnen in drie leeftijdsgroepen (6-10, 11-14 en 15-18) tekeningen, schilderwerkjes, collages, enz. sturen naar Roemenië. Het thema is **The Olympic Games in the children's imagination**. Per land en per leeftijdsgroep worden 25 werken geselecteerd en tentoongesteld. De besten krijgen diploma's en medailles. Deadline: 30 april.

Palatul Copiilor - Bul. Tineretului nr. 8-10 - Sector 4, Cod 75125 Bucharest - Romania - ☎ 00-40-1-211 16 00 (Roemeens Olympisch Comité)

• EFTELING-ANTON PIECK PRIJS 1995 b

Leerlingen uit het basisonderwijs kunnen in klas- of schoolverband deelnemen. Bedoeling is dat ze een **nieuw sprookje bedenken**. De enige beperking is de lengte: maximum 4 blz. A4 of 2.000 woorden. Naast de tekst mag u ook illustraties, video's, enz. gebruiken.

Tien inzendingen worden beloond met een dagreis naar de Efteling voor de deelnemende groep of klas. De eerste vijf prijswinnaars winnen bovendien een geldbedrag (ongeveer 900.000 fr. voor de eerste). Ten minste de helft van dit bedrag moet u verplicht schenken aan een lokaal project op het gebied van natuurbehoud of milieuzorg. Deadline: 1 mei. *Stichting Natuurpark de Efteling - p/a Beauchez Public Relations - Francine Robbins - Koningsstraat 269 - 1210 Brussel - ☎ 02-218 72 41*

• POËZIEPRIJZEN MERENDREE 1995 a

De **Poëzieprijs van Merendree** (30.000 fr.) bekroont een niet gepubliceerde dichtbundel of cyclus van minimum tien gedichten. De **Basiel De Craene-prijs voor debutanten** (25.000 fr.) bekroont een dichter van wie nog geen bundel is verschenen (per persoon drie gedichten inzenden). De **Anton Van Wilderode-prijs** (20.000 fr.) bekroont een leerling uit de derde graad secundair (per persoon drie gedichten inzenden). Deadline: 30 april.

vzw «Basiel De Craene» - Heiste 46 - 9850 Nevele-Landegem - ☎ 09-371 68 47

• BOUWEN OF BLUSSEN: REIZENDE TENTOONSTELLING **S**

Deze reizende tentoonstelling plaatst de rol van de Verenigde Naties in conflictsituaties in de schijnwerper. Joegoslavië en andere conflicthaarden dienen daarbij als uitgangspunt. De Belgische betrokkenheid wordt uitvoerig bekeken, samen met de mogelijkheden van conflictpreventie. Deze tentoonstelling van *BDJ-Jeugd & Vrede en Pax Christi Vlaanderen* is bedoeld voor leerlingen vanaf 14 jaar.

ZEKER ZIEN.

Ze bestaat uit 30 foto- en tekstpanelen. U kunt die op uw school halen voor 1750 fr. per dag (minimum 5 dagen; reiskosten niet inbegrepen). U krijgt er gratis bovenop: één gidsbeurt, één exemplaar van de educatieve brochure (345 fr.), één exemplaar van het bijhorende lessenpakket (50 fr.) en één affiche (20 fr.). Een gidsbeurt kost 850 fr. (één uur voor 30 leerlingen) of 500 fr. (meerdere gidsbeurten na elkaar); reiskosten niet inbegrepen.

BDJ-Jeugd & Vrede - Van Elewyckstraat 35 - 1050 Brussel - ☎ 02-640 19 98

• LENTEKRIEBELS: TOT 1/6 **a**

Dertig educatieve panelen en antieke bloemmodellen tonen dat het bekende verhaal van **bloemetjes en bijtjes** veel te simpel is. De natuur is immers véél slimmer en avontuurlijker en dat geldt ook voor de bestuiving en bevruchting. Moeilijke begrippen als zelfbestuiving, windbestuiving, waterbestuiving en bestuiving door insecten verliezen in deze tentoonstelling echter veel van hun mysterie.

De toegang is gratis. Een geleid bezoek (telefonisch reserveren!) is eveneens gratis. Er zijn werkboekjes (5 fr. per leerling) met aangepaste taken om de tentoonstelling nog beter te verwerken.

GEDETACHEERDEN GEZOCHT **a**

• GEZOCHT: LERAAR VOOR SOCRATES

De *Cel Internationaal Beleid* van het *Departement Onderwijs* zoekt een **leraar secundair of hoger onderwijs** met kennis van en ervaring met Europese onderwijsactieprogramma's voor de opvolging van de drie luiken van SOCRATES: het vroegere Erasmus-programma, het Comenius-programma (Multilaterale Partnerschappen) en een derde luik met het vroegere Lingua-programma, aanvullende acties voor volwassenenonderwijs, open en afstandsonderwijs en een verdere uitbouw van NARIC, ARION en EURYDICE.

Functiebeschrijving: niveau-overschrijdende coördinatie van de opvolging van het programma; overleg en samenwerking met de verantwoordelijken van de betrokken administraties; lanceren van de informatiecampagne over dit programma; opvolgen van de algemene correspondentie en vragen om informatie; stimuleren van de deelneming van het onderwijsveld; verzorgen van contacten met de Europese Commissie en de betrokken Vlaamse actoren; globale financiële opvolging van de acties opgestart in Vlaanderen.

Profielbeschrijving: goede kennis van het Vlaams onderwijssysteem; kennis van het internationaal onderwijsgebeuren en/of buitenlandse onderwijssystemen is aanbevolen; goede en praktische kennis van de Europese onderwijsactieprogramma's; communicatief, contactvaardig en bereid te werken in teamverband; uitstekende kennis van Engels en Frans; kennis van andere talen is een pluspunt; kennis van tekstverwerking en het werken met kleine databestanden; goede redactionele vaardigheden in het opstellen van rapporten en beleidsdocumenten.

Hortus M. Thiery - Educatieve Dienst - Berouw 55 - 9000 Gent - ☎ 09-225 05 42

• WIJNHANDEL IN HISTORISCH GENT: 17/3 TOT 25/6 **a**

De tentoonstelling toont hoe de wijnhandel in het vroegmiddeleeuwse Gent ontstond in en rond de abdijen en daarna evolueerde tot een echte handelsactiviteit. U maakt er kennis met wijnen, transportmiddelen, belastingen, wijnschroders, wijnmeters, wijnzeggars, enz.

De toegangsprijs bedraagt 150 fr. Schoolgroepen basisonderwijs hebben gratis toegang. Schoolgroepen secundair onderwijs betalen 60 fr. per leerling. De wijn spreekt voor zichzelf, dus zijn er geen rondleidingen gepland.

Centrum voor Kunst en Cultuur Sint-Pietersabdij - Sint-Pietersplein 9 - 9000 Gent - ☎ 09-222 07 62

• MUSEUMBEZOeken **a**

De *Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis* (Jubelparkmuseum en Museum Hallepoort) organiseren **thematische rondleidingen en ateliers** voor leerlingen van lager én secundair

onderwijs. Het lijstje van mogelijke thema's is bijzonder lang. Bovendien kunt u in samenspraak met de *Educatieve Dienst* steeds een **programma op maat** samenstellen. Vraag alleszins de gratis informatiebrochure aan.

Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis - Educatieve en Culturele Dienst - Jubelpark 10 - 1040 Brussel - ☎ 02-741 72 14

• PLANCKENDAEL: 28/4 - 6/11 **a**

In het domein Planckendael loopt de tentoonstelling **Kriebels en andere griezels** over kleine dieren in en om het huis. *Dierenpark Planckendael - Leuvensesteenweg 582 - 2812 Muizen - ☎ 03-202 45 73*

Geïnteresseerde kandidaten zonder vroegere ervaring met deze programma's in hun eigen onderwijsinstelling worden verzocht zich niet aan te bieden.

U kunt zich voor deze functie **kandidaat stellen vóór 5 mei**. Bij uw sollicitatie voegt u een grondige motivatie, elementen ten bewijze van een goede kennis van Engels en Frans en een uitvoerig curriculum vitae. Daarnaast maakt u een ontwerp voor een algemene informatiebrochure over het SOCRATES-programma. Een eerste selectie wordt doorgevoerd op grond van dit dossier.

Departement Onderwijs - Secretaris-generaal - RAC - Arcadengebouw - 3de verdieping - 1010 Brussel

• ANDERE GEDETACHEERDEN

• *Info Jeugd, nationaal studie- en servicecentrum voor jongereninformatie en advieswerk* vzw - Roos Proesmans - Vrijdagmarkt 11 - 2000 Antwerpen - ☎ 03-231 07 58 zoekt een vastbenoemde leerkracht voor detachering vanaf 1 september. Taken zijn af te spreken.

• *vzw NCMV Jonge Ondernemers - Willy Coninx - Spastraat 8 - 1040 Brussel - ☎ 02-238 07 35* zoekt een leerkracht (max. 35 jaar) voor een voltijdse detachering vanaf 1 september voor het pedagogisch project **Leerbedrijven** voor de organisatie en begeleiding van **socio-culturele vormingsinitiatieven** voor jongeren en jonge ondernemers.

• *Federatie voor Open Scoutisme vzw - Anita De Pauw - Mellestraat 18 A - 9270 Laarne - ☎ 09-230 60 50* zoekt een gedetacheerde (max. 35 jaar) voor een **pedagogische staffunctie** op het Landelijk Secretariaat: kadervorming, redactie van leden-tijdschriften, organisatie van evenementen, vertegenwoordiging, enz.

• *Chirojeugd-Vlaanderen vzw - Jef Van den Aude-naerde - Kipdorp 30 - 2000 Antwerpen - ☎ 03-231 07*

95 zoekt een gedetacheerde leerkracht (max. 35 jaar) voor de dienst **Parochiale Jeugdzorg**: planning van de werking van de dienst, schrijfwerk (brochures, artikels, verslagen, enz.), vormingsinitiatieven, vertegenwoordiging, enz.

• *Stichting-Lodewijk de Raet - Dirk Gombier - Liedtsstraat 27-29 - 1210 Brussel - ☎ 02-242 01 11* zoekt een gedetacheerde leerkracht (kennis van pedagogiek en onderwijskunde, ervaring met het werken met volwassenen) voor de begeleiding van vormingsprogramma's voor leerkrachten en schoolteams.

JULIEN SCHOENAERTS IN UW KLAS! **S**

Leerkrachten uit de **derde graad secundair onderwijs** kunnen hun leerlingen verrassen met een prachtige lezing door *Julien Schoenaerts*. Van dinsdag 2 tot dinsdag 30 mei vertelt Schoenaerts heel Vlaanderen rond. U kunt daarbij kiezen uit twee programma's: het **Poëzieconcerto** (gedichten van *Gezelle*, *van Ostajen* en *van de Woesteyne*) ofwel **Het dwaallicht** (*Elsschot*).

De lezingen vinden plaats tijdens het eerste en het derde lesuur in de namiddag, telkens voor maximum 50 leerlingen. Na de tweede lezing kunnen de geïnteresseerde leerlingen vragen stellen. De kostprijs voor deze twee lezingen samen bedraagt slechts 5000 fr. dankzij de samenwerking tussen *Thassos vzw* en het Departement Onderwijs.

Wilt u *Schoenaerts* graag op uw school? **Fax uw aanvraag naar 02-211 45 52 ten laatste op vrijdag 21 april** met een motivatie waarom u deze lezingen wilt en hoe u ze gaat voorbereiden in de klas. Per post aanvragen kan ook, maar de gulden regel blijft: op 21 april wordt de selectie gemaakt. Met de vijftien gelukvogels wordt de week nadien telefonisch contact opgenomen om af te spreken wanneer *Julien Schoenaerts* bij hen over de vloer komt.

Inlichtingen: vzw Thassos - Verenigde Werkhuizen - A. Rodenbachstraat 19b - 2140 Borgerhout - ☎ 03-235 04 90

MELK OP VIDEO **a**

De Vlaamse Dienst voor Agro-Marketing promoot melk bij leerlingen van de drie hoogste klassen lager onderwijs en de drie laagste klassen secundair onderwijs. Er is een wedstrijd die o.a. uw leerlingen test naar hun kennis over melk.

Hiervoor zijn de inschrijvingen al achter de rug: zo'n 300 scholen doen mee.

Een video (25 min.; 200 fr.) toont op een ludieke manier de weg die de melk aflegt van koe tot glas, welke eigenschappen melk bezit, hoe melk tegemoet komt aan de behoeften van de sporters, enz. Deze video en bijhorende vragenlijsten kunt u nog bestellen: het materiaal vormt een geschikt uitgangspunt voor een les over melk.

Vlaamse Dienst voor Agro-Marketing - Melkcampagne 1995 - Postbus 273 - Brussel 101 - 1010 Brussel - ☎ 02-501 62 21

VAN OSTAIJEN OP SCHOOL **S**

In 1996 is het honderd jaar geleden dat *Paul van Ostajen* werd geboren. Het **grafisch project van Ostajen - op School** wil bij deze gebeurtenis even stilstaan. De bedoeling is dat de 15-18-jarigen (alle netten, alle types) zelf een tekening of gedicht maken rond de dichter. Een aantal van deze gedichten en tekeningen zullen in een boek verschijnen. Elke deelnemende klas zal in principe door minstens één leerling vertegenwoordigd zijn. De jonge dichters en tekenaars zullen op dat moment nauw betrokken worden bij het productieproces.

Een twaalftal tekeningen en/of gedichten zullen op poëzieposters verschijnen, telkens samen met een gedicht van *Paul van Ostajen*. Ten slotte komt er in Gent (mogelijk ook Aalst) een tentoonstelling met een selectie uit het ingezonden materiaal en gedichten van *van Ostajen*.

U kunt nu al (schriftelijk) contact opnemen met Willy Van Driel - Koninklijke Academie voor Schone Kunsten - Academiestraat 2 - 9000 Gent. In mei ontvangt u dan een documentatiemapje en een inschrijvingsformulier.

CURSUSSEN EN STUDIEDAGEN

ALGEMEEN

- Een ADHD-kind in uw klas?: 13/4. Stichting Integratie Gehandicapten - Kerkham 1 bus 2 - 9070 Destelbergen - ☎ 09-238 31 25
- Dynamic assessment: 24 tot 28/4.

ZEKER DOEN.

Vijfdagse opleiding voor leerkrachten, therapeuten en schoolbegeleiders met voorkennis van de benadering van Feuerstein, Greenberg en/of Haywood.

Centrum voor het Bevorderen van de Cognitieve Ontwikkeling vzw - St. Denijseweg 71 - 8500 Kortrijk - ☎ 056-21 71 41

- Trefpunt van solidariteit: **Kenisuitwisselingen**: 22/5.

Koning Boudewijnstichting - Programma Solidariteit - Brederodestraat 21 - 1000 Brussel - ☎ 02-511 02 81

- **Adem is leven** (8 dinsdagavonden vanaf 2/5); **Stemtraining** (25/6).

Natuurlijk genezen vzw - Informatie en vorming - Van Nevelestraat 144 - 2100 Deurne - ☎ 03-325 00 40

CONGRESSEN EN SYMPOSIA

ALGEMEEN

- Hoe onderwijs begeleiden? **Pedagogische begeleiding** en de kwaliteitsverbetering van het onderwijs: 3/5.

OnderwijsWerking Stichting-Lodewijk de Raet - Dirk Gombeir - Liedtsstraat 27-29 - 1210 Brussel - ☎ 02-242 01 11

- Postuniversitaire Internationale

Wetenschappelijke Colloquia: **De wetenschappelijke grondslagen van de milieukunde**: 15 tot 19/8.

CSIPWIC - Prof. J. Aghion - Département de Botanique (B22) - Université de Liège - 4000 Liège - ☎ 041-66 38 41

BASISONDERWIJS

- Horen, zien en...de handen uit de mouwen...: 12/4. Vormingsdag over **veldwerk natuur- en milieu-educatie** in de leefomgeving van het lagere-schoolkind.

Samenlevingsopbouw Westhoek vzw - Iepersesteenweg 56 - 8600 Woumen-Diksmuide - ☎ 051-54 58 13

- **8ste Schoolpret & Kinderpret 95**: 26 tot 29/6 in Hasselt (Grenslanndhallen).

Educatieve en sensationele attracties: sport, spel, muziek, theater, computers enz.

1ste Natuur 95 en 1ste Avontuur 95: 26 tot 29/6 in Domein Hengelhoeve.

Enerzijds een natuur, sport en spel happening; anderzijds klim-, klauter- en behendigheidattracties voor 8 tot 12-jarigen.

Events House vzw - Begoniaalaan 35 - 3550 Heusden-Zolder - ☎ 011-25 61 90

SECUNDAIR EN HOGER ONDERWIJS

- Dag van verzekeringen: **Aansprakelijkheid in het onderwijs**: 26/4 in Houthalen-Helchteren.

vzw Vriendenkring van Hogeschool voor Bedrijfsopleidingen Hasselt - Vildersstraat 3b - 3500 Hasselt - ☎ 011-22 65 53

GEZOCHT: KRITISCHE LEZERS

KLASSE zoekt een groep kritische lezers. Graag van elk niveau: onderwijzers, kleuterleiders, licentiaten, docenten, directeurs, inspecteurs, PMS-medewerkers, ouders,... van elk net en van elke onderwijsvorm (buitengewoon, technisch, beroeps, deeltijds, kunst,...).

We vragen geen specialisten, wel gewone lezers zoals u. Als u meedoet, ontvangt u een stapeltje formulieren, briefomslagen en postzegels. Elke maand vult u met een kruisje gewoon in wat u gelezen hebt in **KLASSE** en wat u goed of slecht vond. Op die manier krijgen wij meer gestructureerde feedback van onze lezers. U moet zich dus helemaal niet verplicht voelen álles te lezen of alles goed te vinden. Integendeel. We zijn alleen geïnteresseerd in een realistische kijk op het blad.

Veel werk vraagt het niet en u hoeft het niet helemaal gratis te doen. Af en toe valt er bij de kritische lezers een cadeautje (een boekenbon bijvoorbeeld) in de bus. Wilt u meewerken aan dit initiatief? Schrijf dan gewoon een kaartje met uw naam, adres en functie in onderwijs naar **KLASSE** - Leescomité - Koningsstraat 138 - 1000 Brussel

KLASSE-MENT

Het is niet moei-e-lijk, het is gemak-ke-lijk. Elke maand worden vijf amateur-archeologen beloond met een boekenbon van 2000 fr., geschonken door de Standaard Boekhandel. Deze maand is het misschien uw beurt. Stuur uw antwoord v or 28 april naar **KLASSE-MENT** - Koningsstraat 138 - 1000 Brussel.

Winnaars opgave 16: G. Lambregt (Brugge 2), Roger Jacob (Hamme), Guy Aelterman (Elewijn), Gonda Van Caelenberge (Ekeren) en Marc Brughmans (Brecht).

Oplossing opgave 17: 1920 (Wagner kreeg een operahuis, o.a. voor de opvoering van Lohengrin, het verhaal van de Zwaanridder. Een cromlech is een megalitisch grafmonument en Stonehenge is hiervan een mooi voorbeeld. Het boek De zwanen van Stonehenge is van de hand van Hubert Lampo en die werd geboren op 1 september 1920).

Opgave 18: Een in Leuven geboren drukker-uitgever (± 1540-1617) had een grote invloed op het onderwijs. Hij introduceerde immers als eerste twee nieuwe medeklinkers in ons schrift. De eerste nieuwe medeklinker was de J. De tweede nieuwe medeklinker is tevens de beginletter van de Latijnse naam van een Brussels geneesheer (1514-1564) die door zijn wetenschappelijk onderzoek ook al een grote invloed had op de onderwijspraktijken van zijn tijd. De door ons bedoelde drukker-uitgever werkte in een Nederlandse stad waar in 1606 een schilder werd geboren (nee, in zijn naam geen nieuwe letters) die in  en van zijn schilderijen het werk van de door ons bedoelde geneesheer prachtig  n niks verhullend in beeld bracht. De naam van dit schilderij?

Standaard
Boekhandel

• GRATIS NAAR HET BEEST VERBEELD

a *Het Beest Verbeeld* is de vijfde educatieve tentoonstelling van *De Kunstbank*, het Centrum voor Kunst- en Beelddeductie uit Leuven. Dit project voor leerlingen vanaf de derde graad basisonderwijs behandelt de **afbeelding van het dier in fotografie, schilderkunst en grafiek**. In de tentoonstelling zitten unieke sculpturen, o.a. uit de Afrikaanse kunst. De nadruk ligt daarbij op waarneming en verwoording van het kunstwerk als afbeelding, en op

de relatie tussen het werk en de toegepaste techniek.

U kunt gratis kennismaken met het nieuwe project tijdens een **studienamiddag rond kunsteducatie**. Afspraak op 19 april om 14 u. in het *Museum voor Hedendaagse Kunst* (MUHKA). U brengt die namiddag ook een bezoek aan het vlakbijgelegen *Provinciaal Museum voor Fotografie* waar de tentoonstelling staat opgesteld. U moet wél even (telefonisch of schriftelijk) uw komst melden.

De Kunstbank - Centrum voor Kunst- en Beelddeductie - Lydia Andries - Vaartstraat 30 - 3000 Leuven - ☎ 016-23 31 23

• GRATIS DEMO-PANEEL KLEURPOTLODEN

a Caran d'Ache doet een **speciaal aanbod aan Vlaamse leerkrachten** (vooral leerkrachten plastische en technologische opvoeding maar niemand wordt uitgesloten). U krijgt per kerende post een demonstratiepaneel dat de productie van een kwaliteitspotlood illustreert: van houten plankje tot afgewerkt potlood in acht stappen. Daarop ziet u o.a. de binnenkant van de potloden. Ook van de verschillende pigmenten en het grafiet zitten er stalen bij. Schrijf hen gewoon een kaartje (of stop uw visitekaartje in een omslag) met de vermelding: **graag gratis paneel Caran d'Ache**.

Caran d'Ache Belgium - Postbus 21 - Anderlecht 3 - 1070 Brussel

• NAAR DE JEUGDHERBERG IN BOKRIJK

a Jeugdherberg Roerdomp - Bokrijk bestaat 25 jaar. Hebt u zin om mee te vieren op 22 en 23 april? Op het programma: een bezoek aan het planetarium, een huifkarrentocht, oude volksspelen enz.

Stuur hen een briefje (met een postzegel van 16 fr. voor antwoord) en u ontvangt het volledige programma.

De Roerdomp - Boekrakelaan 30 - 3600 Bokrijk - Genk - ☎ 089-35 62 20

TALENFEEST

S Op 4, 5 en 6 mei kunt u in Kinopolis (Heizel, Brussel) gratis deelnemen (ook de NMBS geeft speciale tarieven) aan het 18de Talenfeest van het Animatiecentrum voor Talen: filmvoorstellingen in originele versie en educatieve films met taalanimatie (reservatie voor filmvoorstellingen: ☎ 064-26 20 45), karaoke

(reservatie: ☎ 02-726 61 06 of 02-201 52 05), toneel, babbels met anderstaligen, informatie over taaluitwisselingen, enz.

Animatiecentrum voor Talen vzw - World Trade Center - 2de verdieping - Bogota Gallery 242 - E. Jacquainlaan 162/29 - 1210 Brussel - ☎ 02-201 52 05

DE REACTIES

a Veel emotionele brieven van nieuwe getuigen na het vorig nummer over **Leraars onder schot**. Hopelijk hebben de briefschrijvers er begrip voor dat ook wij de zaak niet kunnen oplossen. Maar we volgen de problematiek wel op.

- Het **kasteel van Ooidonk** (KLASSE nr. 52) krijgt meer dan 8000 lezers van KLASSE op bezoek voor een gratis rondleiding. Voorwaarenparel van een kasteel en een uitstekende tip voor een uitstap met uw leerlingen. Er zijn extra rondleidingen gepland op 15, 16 en 17 april. Uw persoonlijke uitnodiging hebt u ondertussen ontvangen. Wilt u a.u.b. ook effectief komen als u een toegangskaart hebt aangevraagd? Er zijn altijd voldoende gidsen. Ook de 100 winnaars van een Benelux-rondvaart op de Leie worden persoonlijk verwittigd.
- De nieuwe gids met toeristische attracties en musea in België (KLASSE nr. 52) werd aangevraagd door meer dan 3000 lezers. Dit zijn de winnaars van een **gratis schoolreis** voor een vijftigtal leerlingen naar Bellewaerde (Karen Vandecan, Lager Onderwijs Antoniussschool Zoersel), Dierenpark Planckendael (Greta Peeters, Vrije Basisschool Nijlen), Zoo Antwerpen (M. Tavernier, BSGO Buggenhout) en Domein Bokrijk (Karlien Verhaeghe, VTI St. Lukas Menen).
- De **250 CD's** van Herwig De Weerd, meesterverteller voor kinderen, worden voorzichtig ingepakt en weldra opgestuurd. Ze worden verdeeld onder de inzenders van een milieu-actie of voorstel rond *De Groene School* (KLASSE nr. 53). Daarover later hopelijk meer.

• Als we de schrijfkrimp overleven, krijgen 1000 lezers het gevraagde boek **De school op rapport** (KLASSE nr. 53) zo snel mogelijk thuis bezorgd.

• Kleine overrompeling in het vogelparadijs **Paradisio** (KLASSE nr. 53): 5000 lezers wilden het domein leren kennen. Die kregen ondertussen allemaal een persoonlijke uitnodiging. Gelukkig is het park 52 hectaren groot en vallen de geluksvogels van KLASSE niet echt op tussen de rest van de rare vogels.

• Bij **Belgacom-Lessive** (KLASSE nr. 53) stond de telefoon (gratis nummer, twee lijnen!) dagenlang roodgloeiend. Meer dan 4000 lezers nemen tijdens de paasvakantie deel aan de kennismakingsdagen. Het aanbod wordt verlengd. Ook de tweede week van de paasvakantie is ondertussen gereserveerd voor de Vlaamse leerkrachten. Ook hier op een domein van 50 hectare plaats genoeg voor enige zinvolle communicatie met andere Vlaamse leerkrachten en hun gezin (al dan niet via de satelliet). U krijgt géén bevestiging van uw inschrijving. Als u telefonisch gereserveerd hebt, liggen uw kaarten klaar aan de kassa. Wilt u a.u.b. zeker ook opdagen op de door u aangevraagde data? Er staan immers ook maaltijden klaar. Uw tickets daarvoor liggen klaar aan de ingang. (☎ 0800-188 22)

• Houdt u ons **op de hoogte** van positieve en negatieve ervaringen bij acties die in KLASSE worden aangekondigd? Zo kunnen wij de organisatoren feedback geven en toekomstige initiatieven eventueel anders aanpakken. Wij horen graag wat u ervan vindt: KLASSE - IDEE - Koningsstraat 138 - 1000 Brussel

Een coach

Voor het eerst is dit schooljaar het aantal generatiestudenten in het eerste jaar HOBU gestegen en nog wel met zes procent. Dat

betekent o.a. dat opnieuw veel jongeren onmiddellijk na het secundair onderwijs kiezen voor hoger onderwijs buiten de

STUDIEBEGELEIDING

universiteit. Om hen bij die overstap meer kansen op succes te geven, werken veel hogescholen aan een betere studiebegeleiding. Dat gebeurde vroeger (en nu nog) vaak occasioneel en onbezoldigd door enkele gedreven docenten. Nu duiken er steeds meer volwaardige monitoraten op. Soms krijgen de studenten zelfs een echte coach.

voor studenten

Bijna de helft van alle studenten hoger onderwijs zitten in het eerste jaar. Hun aandeel is er de jongste drie jaar (na zes jaar achteruitgang) gestaag op vooruit gegaan. Dit schooljaar zelfs met 4 %. Er zijn nu 39.438 eerstejaars. Ze maken 46 % uit van de totale HOBU-bevolking. Opvallend is dat er voor het eerst meer generatiestudenten bij zijn. Dat zijn studenten die in het secundair onderwijs nooit zijn blijven zitten, niet eerst een ommetje langs de waterval van de universiteit hebben gemaakt en ook niet hun eerste jaar HOBU overdoen. Zij hebben gewoon rechtstreeks en resoluut gekozen voor hoger onderwijs. Hun aandeel was er de jongste jaren voortdurend op achteruit gegaan. In 1986 zaten in het eerste jaar HOBU nog 71 % van de studenten op leeftijd. In 1994 was dat nog amper 58 %. Dit schooljaar zien we voor het eerst weer een positieve kentering. Het aantal generatiestudenten bedraagt bijna 60 %. Dat is een stijging van 1375 man of meer dan 6 % tegenover vorig jaar. De toename is vooral opvallend bij de jongens, al tellen we in het eerste jaar HOBU nog altijd meer meisjes (53 %) dan jongens (47 %).

Mislukt

Toch blijft het aantal mislukkingen in het eerste jaar bijzonder hoog. Ongeveer de helft komt er niet zonder kleerscheuren door.

Bij de recente herstructurering van het hoger onderwijs (*het HOBU-decreet*) wordt dan ook de nodige aandacht gevraagd voor de begeleiding van de eerstejaarsstudenten. Daarvoor moet elke hogeschool een *begeleidingsplan* opstellen. Dat maakt integraal deel uit van de kwaliteitsbewaking. Voor

de aanvang van het academiejaar moet er een volledig begeleidingsprogramma klaar liggen. Dit moet bovendien elk jaar (samen met de studenten) grondig worden geëvalueerd. Over die evaluatie moet elk hogeschoolbestuur verslag uitbrengen bij de Vlaamse Regering. Het is dus menens.

LUC VAN DEN BOSSCHE, Vlaams minister van Onderwijs: «De algemene doelstelling van dit nieuwe onderwijsbeleid legt de klemtoon ontgensprekelijk op de student. Niet het welzijn van de instelling en haar personeel staat voorop, maar de functionele en geestelijke integriteit van degenen die zullen afstuderen. Alle middelen, personele en materiële, moeten dat doel dienen. Niet meer de kwantiteit maar de kwaliteit is het uitgangspunt. Die doelstelling moet elke hogeschool ten volle erkennen en waarmaken.»

Onbezoldigd

De hogescholen worden groter en krijgen meer autonomie. Ze kunnen dus ook zelf beslissen hoe de begeleiding van studenten er zal uit zien. Dankzij de enveloppe-financiering kunnen ze ook de personeelsleden vergoeden die bijvoorbeeld in monitoraten actief zijn. De visitatiecommissies (zeg maar de inspectie) zullen nagaan welke inspanningen er hiervoor worden geleverd.

In heel wat (kleine én grote) hogescholen werd de begeleiding van (eerstejaars)studenten tot nu toe overgelaten aan de toevallige en onbezoldigde inzet van enkele docenten. Die staan

enthousiast klaar tijdens middagpauzes en op vrije dagen om hun studenten te helpen waar het kan.

De *Economische Hogeschool van Turnhout* telt maar 340 studenten. De sfeer is er gemoedelijk en de docenten staan nog dicht bij de studenten. *Fred Gijssels* is er docent en houdt zich bezig met de studiebegeleiding. Samen met twee collega's doet hij dat onbezoldigd en tussen zijn andere werk door. Er is ook geen vaste begeleidingsstructuur.

GIJSELS: «De vraag moet van de studenten zelf komen. Soms kunnen we dan steun geven aan een hele groep, bijvoorbeeld aan de studenten die voordien geen Duits gehad hebben. Maar zo'n groepsessies hebben alleen zin bij het begin van het schooljaar en vlak na de proefexamens. Voor de rest houden we het bij individuele begeleiding. Toch komen er maar relatief weinig studenten bij ons aankloppen: zo'n 10 %, denk ik. Bissers en studenten die al van andere hogescholen komen, zie je meestal helemaal niet als het over studiebegeleiding gaat.»

Vrijheid

De stap van het secundair naar het hoger onderwijs blijft voor veel studenten toch nog bijzonder groot. Sommigen blijven gewoon hun oude werkwijze toepassen, leren elke dag hun les, zijn verbaasd dat ze geen huistaken meekrijgen en stellen plots vast dat hun werkwijze geen succes meer garandeert. Anderen kunnen de grotere vrijheid niet aan en stapelen het werk op tot het onoverzichtelijk wordt. De meesten werken wel, maar op de verkeerde manier. Hier volgen de meest voorkomende knelpunten.

1. **Time management.** Veel studenten hanteren

geen vaste werktijden, een weekprogramma of een plan op langere termijn.

2. **Eigenkennis en zelfcontrole.** Nogal wat studenten overschatten zichzelf en hebben de *indruk* dat ze de stof beheersen. Ze herkennen de zaken wel maar om ze echt te kennen oefenen ze te weinig en testen ze zichzelf niet.

3. **Structuur.** Velen lopen verloren in de grote hoeveelheden leerstof. Ze kunnen er geen structuur in aanbrengen en proberen dan maar alles uit het hoofd te leren.

4. **Inzicht.** Hoofd- en bijzaken scheiden, hebben ze blijkbaar in het secundair onderwijs onvoldoende geleerd. Ook de logica en de samenhang van een vak of tussen verschillende vakken, ontgaat hen vaak.

5. **Methode.** Ondanks de recente aandacht voor *leren leren* is er op dit vlak toch nog veel werk aan de winkel. Gebrek aan studiemethode is een belangrijke oorzaak voor falen.

Betere studenten

Onderzoek van de monitoraten van de KULeuven door Prof. Paul Smeyers ondersteunt het belang ervan en veegt meteen een aantal vooroordelen van tafel.

SMEYERS: «Men zegt dat alleen de zwakke studenten aan monitoraatsoefeningen deelnemen. Dat klopt helemaal niet. Het zijn juist de betere studenten die meer dan de anderen deelnemen aan de sessies en er zich ook meer door geholpen weten. Dat geldt ook voor de studenten die later een onderscheiding halen. Ook voor de motivatie speelt het monitoraat een belangrijke rol: studenten gaan of blijven er door aan de slag. Ze vragen vooral vaktechnische hulp, een licht gewijzigde behandeling van de leerstof bijvoorbeeld, maar ook algemene studietips stellen ze op prijs. Een groot probleem blijft, ondanks alle inspanningen, toch nog de grote drempel naar het monitoraat: 35 à 54 % ervaren de psychologische afstand als groot tot zeer groot.»

Alleen en verloren

Voor veel studenten is het begin van het schooljaar al van groot belang. Slechts 20 % zou enthousiast aan zijn studies beginnen, 50 % neemt een afwachtende houding aan, 20 % voelt zich onzeker en 10 % voelt zich verloren en alleen.

Heel wat hogescholen bouwen dan ook al een introductieweek in. Die dient niet alleen om kennis te maken met mensen en gebouwen. Soms wordt er al een intensieve cursus *studievaardigheden* gegeven en worden er tests georganiseerd over de voorkennis van bepaalde vakken. De resultaten daarvan kunnen de studenten dan helpen bij de keuze van vakken of eventueel het aantal lestijden waarin ze een bepaald vak willen volgen.

Computer

Sommige hogescholen hebben al langer echte monitoraten uitgebouwd voor de studiebegeleiding. In *KIHO-Gent* bijvoorbeeld staan naast de vakdocenten nog eens zes gespecialiseerde monitoren. Die zijn vrijgesteld om studenten te begeleiden. Zij geven bijkomende uitleg, advies en eventueel herhalingslessen. Dat gebeurt vijf dagen per week, van 10 uur tot 19 uur. Uiteraard is de service gratis maar de studenten moeten wel zelf het initiatief nemen. Ruim de helft van de eerstejaarsstudenten komt bij het monitoraat over de vloer. Daarvan

komen 40 % meer dan zes keer per jaar.

Elke student kan er zichzelf bijvoorbeeld komen testen aan de computer. Hij krijgt dan vragen over een bepaald leerstofgeheel. Die zijn vooral op inzicht gericht, minder op geheugen.

Als er een student met een probleem aanklopt, probeert de monitor altijd te peilen naar de oorzaak ervan: onvoldoende beheersing van de leerstof, hiaten in de voorkennis, een manke studiemethode, enz. Als er vrij veel studenten met eenzelfde probleem zitten, organiseren ze groepsessies. Er gaat ook aandacht naar familiale, sociale en psychologische problemen.

Sponsors

Met studenten die moeilijk tot studeren komen, sluiten ze een *contract* af, een stok achter de deur. Ze stellen samen een plan op en spreken af op welke tijdstippen de student over bepaalde leerstofdelen zal worden ondervraagd. Elke ondervraging werkt als een nieuwe stimulant. Vooral studenten met een technische vooropleiding, die het nut van de soms sterk theoretische benaderingen niet inzien, behoren tot deze probleemgroep.

Maar elke student kan altijd bijkomende oefeningen aanvragen. De monitoren verbeteren en bespreken die. Nieuw zijn de *bissersbijeenkomsten*. Die groep dreigt immers af te haken in de stijl van wij-weten-het-al-allemaal. Aan de proffexamens nemen bijvoorbeeld soms maar 10 à 20 % van de bissers meer deel.

DR. ANDRÉ GOVAERT, KIH0: «We proberen nu ook de *sponsors* van de studenten bij de zaak te betrekken: de ouders. We houden hen op de hoogte van de resultaten van proffexamens en ze kunnen altijd contact opnemen met de monitoren. Veel ouders appreciëren dat enorm. We bekijken dan samen de kansen op slagen, mogelijke alternatieven, enz.»

Mentor

Bij *Groep T* in Leuven kunnen de studenten twee uur per week monitoraatsoefeningen volgen. Die gaan over vakinhouden en de docenten zorgen zelf voor de begeleiding: herhaling, oefening en advies. Zo'n 70 % van de eerstejaarsstudenten nemen er aan deel. Per vakgebied houdt één docent zich daar specifiek mee bezig. De uren zitten in zijn opdracht: zo'n vijftien uur per academiejaar. Tien van de 120 docenten zijn op die manier ingeschakeld in het monitoraat. Hiernaast heeft elke groep van twintig studenten in het eerste en tweede jaar een *mentor*. Daarvoor zit er gemiddeld één uur per week in de globale opdracht van de docenten. Mentoren zijn in de eerste plaats groepsbegeleiders.

PAUL GOOSSENS, manager studenten: «De mentoren doen aan *team-building* en fungeren als coach van hun groep. Zij informeren, motiveren, bemiddelen en stimuleren. Bij ons is het aantal hoorcolleges trouwens bewust beperkt gehouden. Die groepsgerichte werkvormen (oefeningen en practica) omvatten bijna 50 % van het totaal aantal lessen. Het groepsverband moet de studenten voorbereiden op de sociale aspecten van hun latere beroepspraktijk maar tegelijkertijd krijgen ze een individuele persoonlijkheidsstraining. Daarbij kunnen ze een coach goed gebruiken.» ■

**Voor het eerst weer
meer studenten
zonder ommetje.**

«Als de leerkrachten
het inspectieverslag
niet te zien krijgen, wat
is er dan de zin van?»

«De doorlichting was voor mij de meest onaangename ervaring uit mijn loopbaan», schrijft een leraar ons, «nog nooit heb ik mij zo vernederd gevoeld». Voor anderen was het dan weer een «zeer positieve, stimulerende belevenis». Uiteenlopende reacties op het VIZIER over de inspectie (KLASSE 52).

REACTIE

Leraars, inspecteurs, directeurs en begeleiders aan het woord. Ieder zijn waarheid.

Inspectie over de vloer

■ «Het doorlichtingsteam bestaat uit mensen die uitspraken en beoordelingen neerschrijven die fout zijn, hun eigen vooroordelen verraden en dikwijls een onaanvaardbare veralgemening inhouden. Daar zijn wij dan het slachtoffer van. We mochten wel schriftelijk of mondeling reageren maar het kwam nooit tot een ernstige dialoog. Ze hebben vooral naar studenten geluisterd die niet geslaagd waren voor hun profexamens. Wat wil je dan? Ik heb er nachten van wakker gelegen. Nu zal ik maar mee doen aan de nivellering om volgende keer ook een goed verslag te krijgen.»

■ «Het rapport schetste de realiteit en bevestigde de harde werklust van het onderwijzend personeel. We hebben de doorlichting op onze school allemaal als zeer positief ervaren. Het waren geen boemannen. Het ging er objectief en opbouwend aan toe.»

Vernederd

■ «Het was de meest onaangename ervaring uit mijn loopbaan. Nog nooit heb ik mij zo vernederd gevoeld als na het verslag van de commissie. Het lijkt mij zeer dat ook voor de redactie van KLASSE de stelling luidt: wiens brood men eet, diens woord men spreekt. Ik vind het lovenswaardig dat u nu reacties opvraagt. Ik vind het alleen jammer dat u nooit de leerkracht zelf aan het woord laat, zodat ik mij afvraag waarom ik mij nu de inspanning getroost om te reageren, aangezien u er

waarschijnlijk toch niets mee zal doen. Mijn verontwaardiging is echter zo groot dat ik echt niet meer kan zwijgen. Wie tegen het verslag reageert mag immers zware tegenkanting verwachten. Dat heb ik aan den lijve ondervonden. Het zelfbeeld en de beroepseer van een docent worden ernstig aangetast als men een vak waaraan men jarenlang met enthousiasme gewerkt heeft, als *waardeloos voor de opleiding* hoort bestempelen, alleen op grond van enkele uitspraken van studenten en zonder de docent zelf te raadplegen.»

■ «We hebben niets tegen inspectie op zich, als die maar menselijk overkomt. Realiteitszin, ethiek, psychologie bij het benaderen van leerkrachten en leerlingen zijn bij sommige inspecteurs (ook die van de inrichtende machten!) soms ver zoek of onbestaande. Alles wordt gereglementeerd tot verstikkens toe. Liever leven naar de geest dan naar de letter.»

Ontsnapte leeuw

■ «Drie van de vier inspecteurs gedroegen zich echt menselijk. Maar op een dag was de inspecteur-verslaggever alléén aanwezig. Toen gedroeg hij zich net als een ontsnapte leeuw uit de dierentuin. Hij zou eens tonen wat hij wel allemaal durfde: schimpende commentaar op de versiering in gangen en klassen, afblaffen van leerlingen, directie en leerkrachten. Bij controle van de refter en de keuken stelt hij vragen aan het onderhouds-

personeel. De mevrouw die lichtjes stottert, antwoordt naar zijn mening niet vlug genoeg en krijgt als antwoord: «Kunt gij niet spreken misschien!». Mogen wij, in naam van al onze personeelsleden, vragen dat er dringend een gedragscode komt waaraan de heren inspecteurs zich dienen te houden?»

■ «Ik was zeer verrast iets te lezen over mogelijke doorlichtingen in het hoger onderwijs. Daar werden wij in onze school nooit eerder van op de hoogte gesteld. Ik kijk er met belangstelling naar uit. Van enig gecoördineerd standpunt i.v.m. het vak dat ik geef is er alvast geen sprake.»

Paardetram

■ «Het artikel over de inspectie basisonderwijs heeft tal van (oud-)collega's inspecteurs geërgerd door de denigrerende opmerkingen die erin voorkomen. Bovendien wordt de huidige manier van werken als ideaal (om niet te zeggen onfeilbaar) afgeschilderd en de vroegere aanpak als nergens goed voor. Dit is de waarheid geweld aandoen. De inspectie heeft heus niet zitten wachten op het flitsende management van de nieuwe oligarchie om het voortouw te nemen. Altijd al hebben de inspectieleden als administratieve en pedagogisch-didactische duizendpoters, individueel en als team, binnen en buiten dienstverband, zich ingespannen om de veldwerkers te stimuleren en te bevestigen. Dat de opdracht en aanpak van de vroegere inspectie naast lichtpunten ook schaduwzijden had, zal niemand loochenen. Maar het getuigt van opgeblazen zelfvoldaanheid nu ongenueanceerd alles te verguizen wat vroeger aanbeden werd en alleen de donkere zijde van de maan te zien, alsof het bij de reorganisatie zou gegaan zijn om de keuze tussen een paardetraminspectie en een turboversie.»

Dictator

■ «Ik was blij toen ik vernam dat onze school werd doorgelicht. Eindelijk kans op verandering. Onze school heeft een *directieve schoolcultuur*: er is totaal geen inspraak of samenwerking, de directeur handelt als een dictator, er is een zeer groot personeelsverloop... De directeur is er echter in geslaagd de hele doorlichting naar zijn hand te zetten. Hij stond er overal bij, domineerde elke samenkomst. In individuele gesprekken met de inspectie ondervond ik wel dat zij aan onze kant stond maar daar was in het eindverslag weinig van te merken. Dat werd op een personeelsvergadering mondeling toegelicht door de directeur. De enige negatieve punten hielden kritiek in op het werk van de leerkrachten. Er werd niets gezegd over het beleid. Eigenlijk hebben we niets geleerd. Aan de schoolcultuur veranderde er niets. Ik sta volledig achter het nieuwe inspectie-systeem. De inspectie wil dat scholen komen tot interne kwaliteitsbewaking. Maar dat kan niet als de directeur daar geen verstand van heeft.»

Vlees en bloed

■ «Het hangt toch wel van de inspecteurs zelf af. Ik kreeg een klassieke bolwassing van een inspecteur die over zijn stokpaardjes kwam doordrammen. Collega's kregen gelukkig echte deskundigen over de vloer. Zij steunen mij wel. Ze weten wat ik voor de school doe. Maar die inspecteur, nee, dank u wel.»

■ «De inspectie stelde bij ons terecht vast dat er nog taallessen werden gegeven zoals dertig jaar geleden en dat ze de aanbevelingen van de leerplannen gewoon naast zich neerlegden. Maar denk je nu dat daar sinds de doorlichting ook maar iets aan veranderd is?»

■ «Ik heb de indruk dat de inspectie vooral in papieren geïnteresseerd was. Ze zochten neergeschreven remediëringen, verslagen van gegeven bijlessen, verslagen van vakraden, verslagen van klasseraden, vermeldingen van wanneer leerkrachten leerlingen notities leerden nemen, verbetering van proefwerken en verbetering van die verbetering... Ik heb me de hele tijd afgevraagd of ik hier met papieren bezig ben of met leerlingen van vlees en bloed.» ■

«Plots gedroeg hij zich als een ontsnapte leeuw.»

«IK HEB METEEN ALLES LATEN VALLEN!»

De resultaten van een enquête bij 35 directeurs van doorgelichte basisscholen en bij even veel betrokken inspecteurs en pedagogisch begeleiders, uitgevoerd door het Christelijk Onderwijzersverbond. Een doorlichting is toch niet niks: de helft van de directies laat meteen alles vallen waar ze mee bezig zijn.

De gevolgde **procedure** van de doorlichting vindt de grote meerderheid van de directies positief. Enkele bemerkingen: liever meer oog voor de praktijk dan voor de papieren, het is allemaal erg belastend en zeer stresserend (de helft laat alles vallen waarmee ze bezig zijn), soms zijn leerlingen en leraars maar een nummer (kan het niet vriendelijker?). In praten met leerkrachten schuilt volgens sommige directies ook een gevaar: ze beschuldigen elkaar en radde tongen zullen er zich makkelijker uitpraten dan harde werkers.

Over de formulering van het **eindadvies** is ongeveer de helft van de directies tevreden. Zij vinden de conclusies voldoende en eenduidig. Anderen vragen meer leerkracht-bevestigende formuleringen, vinden de verantwoordelijkheid van de directies nu te groot of vonden de vroegere situatie toch beter (tenminste nog een stok achter de deur).

Slechts 20 % van de directies zeggen het verslag in zijn totaliteit te hebben meegedeeld. De anderen maken een lijstje van de belangrijkste bevindingen. Een vierde vindt dat het onderwijzend personeel géén volledig inzage-recht heeft. Ook de anderen zien beperkingen: voorzichtig met persoonlijke opmerkingen, schrik voor de buitenwereld enz.

De vraag werd ook voorgelegd aan de betrokken inspecteurs zelf. Daarvan vinden 87 % dat het personeel volledig inzage-recht heeft. Sommigen stellen zelfs voor het verslag door iedereen te laten aftekenen. Toch hebben ook zij begrip voor delicate punten.

Of de directie nadien een beroep heeft gedaan op de netgebonden **pedagogische begeleiding**? Eén derde zeker niet, enkelen wel, de anderen houden het bij occasioneel overleg. Er is zeker vraag naar meer overleg: «Nu zitten wij als directie tussen twee vuren: inspectie en begeleiding».

Of de **relaties** met de overheid veranderd zijn? 35 % van de directies vinden van niet, 50 % zeggen zich na de doorlichting «een stuk partner te voelen van de inspectie». Hun school kan zich nu ook weerbaarder opstellen. Toch blijft voor één op de drie scholen de inspectie ook na de doorlichting een boeman.

Over de relatie met de pedagogische begeleiding zeggen 35 % dat er een nieuwe verhouding is ontstaan. Voor de anderen is er niets veranderd. Deze vraag werd ook aan de begeleiders zelf gesteld: 70 % zeggen dat er behoefte is aan meer overleg. Zij stellen ook vast dat er grote verschillen zijn tussen de inspectieteams: er zijn geen objectieve beoordelingscriteria, dezelfde vaststellingen leiden soms tot verschillende conclusies, het ene team is strenger dan het andere, de figuur van de inspecteur zelf blijft dominerend...

De inspecteurs houden op hun beurt de taken liefst gescheiden. Meer dan de helft vindt dat het decreet op dat vlak zeer duidelijk is. Enkele inspecteurs pleiten wel voor meer samenwerking. Sommige begeleiders stellen dat die uitblijft: «Zo verziekt de toestand en worden standpunten gepolariseerd in plaats van besproken.»

Lezen meisjes echt beter dan jongens? Heeft Jan meer kans op slagen omdat hij in maart is ge-

boren, dan Lies, die in november jarig is? En wat met Kevin, die zijn tafels niet geleerd krijgt? Toch maar beter een jaartje zittenblijven? Meer

dan 10.000 leerlingen uit het lager onderwijs werden gedurende drie jaar intensief gevolgd en begeleid. 6 % van hen bleken ernstige problemen te hebben met lezen, spel-

LEERPROBLEMEN

len of rekenen. Ruim een kwart van de leerlingen wordt minstens een keer per jaar doorverwezen naar de taakklas en dat is veel. Leerhulp is effectiever dan zittenblijven, maar school, leerkracht en ouders moeten dan wel op elkaar inspelen. Teid voor remediëring dus.

Teid voor remediëring

Veertig Vlaamse PMS-centra gingen na met welke aanpak en met welk resultaat er in de lagere school kan worden gewerkt aan leermoeilijkheden. Hun werk was stof voor een wetenschappelijk onderzoek naar leerproblemen in Vlaanderen, dat werd uitgevoerd door de KU Leuven. 10.018 leerlingen van het derde, vierde en vijfde leerjaar werden getoetst. Dat zijn er voldoende om de resultaten representatief te maken voor heel Vlaanderen.

6% in het rood

Zijn er zoveel lagerschoolkinderen die in de problemen komen?

DR. POL GHESQUIÈRE, KUL: Wij hebben becijferd dat 6 % van de leerlingen minstens 1 ernstig leerprobleem hebben: ze halen geen 60 % leerrendement. Ze bereiken dus amper het niveau van het tweede leerjaar. Voor lezen en rekenen hebben ongeveer 13 % van de leerlingen een probleem in het derde en vierde leerjaar, voor spellen is dat ongeveer 4 %. Een ander criterium om tot die 6 % te komen, is het aantal leerlingen dat tijdens het schooljaar naar de taakklas werd verwezen of zelfs naar buitenschoolse hulp. Ongeveer 25 % van de leerlingen komen wel eens in de taakklas terecht en iets meer dan 2 % zoeken hulp buiten de school.

6 % is in elk geval genoeg om te spreken van een probleem dat om ondersteuning vraagt op beleidsniveau.

Hoe werden de leerprestaties van de kinderen onderzocht?

DR. POL GHESQUIÈRE: We gebruikten een groot en gevarieerd aantal toetsen, zoals de één-minuuttest (hoeveel woorden kunnen leerlingen lezen in één minuut?), de Praxis 35 woorddictées (hoeveel

woorden uit een reeks kunnen leerlingen correct schrijven?), de Tempo Test Rekenen 1992, enz. De meeste proeven werden afgenomen aan het begin van het schooljaar, andere halverwege het schooljaar en enkele in juni. Sommige proeven werden meer dan eens afgenomen. Zo konden we de vorderingen van de leerlingen nauwgezet volgen en over een langere periode. In het kader van het project *Leerhulp* werden sommige toetsen louter gebruikt om ernstige leerproblemen bij leerlingen te ontdekken.

Het percentage buitenschoolse hulp ligt erg laag. Ze wordt in de privé-sector dan ook meestal duur betaald. Moet buitenschoolse hulp niet toegankelijker worden gemaakt?

ERIK VERCAMMEN, pedagogisch begeleider PMS: Zeker niet. We gaan ervan uit dat de hulp het beste zo dicht mogelijk aansluit bij de gewone situatie van het kind. Als men efficiënte hulp kan bieden in de klas, dan moet dat ook gebeuren. Zelfs een verwijzing naar de aanpassingsklas is slechts nodig indien men daardoor beter op de problemen van het kind kan inspelen. Nu worden nog teveel leerlingen te snel naar deze klas gestuurd. Remediëren heeft trouwens als primair doel de leerling (opnieuw) in de klas te integreren. Voor elke vorm van hulp geldt dat

ze zo dicht mogelijk moet aansluiten bij het leerproces dat in de klas bezig is.

Snelle meisjes

De hamvraag: leren meisjes beter dan jongens?

DR. POL GHESQUIÈRE: Als het om technisch lezen en spellen gaat, scoren meisjes in het derde, vierde en vijfde leerjaar samen inderdaad beter dan jongens. Dat bleek uit de één-minuuttest en de woorddictées. Tussen lezen en spellen is er echter een opvallend verschil: enkel in het derde leerjaar lezen meisjes beter dan jongens. Vanaf het vierde leerjaar halen de jongens hun achterstand op en is er geen significant verschil meer. Voor spellen is dat niet het geval, want daar behouden meisjes een zekere voorsprong. Verwonderlijk is dat niet: ook op andere terreinen manifesteren er zich verschillen tussen beide geslachten, bijvoorbeeld wat sociale relaties betreft. Die hebben o.a. te maken met de verschillende verstandelijke en socio-emotionele ontwikkeling van meisjes tegenover jongens.

Te vroeg geboren?

Bijna 10 % van de leerlingen van de tweede graad in de lagere school hadden al een of meer leerjaren overgedaan. In de vakliteratuur wordt zittenblijven o.a. in verband gebracht met de geboortemaand. Is er zo'n verband tussen geboortedatum en leerproblemen?

DR. POL GHESQUIÈRE: Veel onderzoekers stellen inderdaad vast dat kinderen die in de tweede helft van het jaar werden geboren, het in ons schoolstelsel moeilijker hebben dan kinderen die vroeger in het jaar ter wereld kwamen. Volgens hen is elke leerling die jarig is in januari, februari of maart *gunstig geboren* voor ons onderwijs; wie geboren is in oktober, november of december, is dan *ongunstig geboren*. Ons jaarklassensysteem zou voor dit effect verantwoordelijk zijn.

De cijfers bevestigen dit. Om er enkele te noemen: 36 % van onze zittenblijvers zijn geboren tijdens het eerste en tweede kwartaal (januari-juni), 64 % tijdens het tweede kwartaal (juli-december). De maand maart scoort daarbij het laagst met 5 %, terwijl november met 13 % de meeste zittenblijvers levert. Wie later wordt geboren, loopt statistisch meer risico op leerachterstand.

Hoe en waarom

«Ze lezen niet wat er staat» is een klacht die je tot ver in het secundair onderwijs hoort. Hoe leren onze kinderen lezen? Is de keuze van de methode belangrijk?

DR. POL GHESQUIÈRE: Er zijn drie manieren om te leren lezen: analytisch, globaliserend en analytisch-globaliserend. Kinderen die met een analytische methode hebben leren lezen, zullen in het begin vooral letter voor letter lezen. Kinderen die daarentegen met een meer globaliserende methode hebben leren lezen, zullen veeleer een beroep doen op strategieën van globale woordherkenning. De vraag is nu hoe ver de invloed van deze leesmethode reikt, m.a.w. tot in welk leerjaar is de methode aanwijsbaar? Uit onze cijfers blijkt dat de leesmethode van het eerste leerjaar doorweegt op de leesprestaties tot in het derde en vierde leerjaar. Erg groot is die invloed echter niet. Na verdere analyse vonden we ook enkele verschillen tussen de leesmethodes onderling, maar die verschillen volstaan niet om trends vast te stellen: we kunnen dus niet zeggen dat analytische methodes het beter doen dan globaliserende, of omgekeerd. De keuze van de methode is dus niet echt doorslaggevend.

De remedie

U vergelijkt het effect van remediëring met dat van zittenblijven. Haalt remediëring bij kinderen met ernstige leerproblemen wel iets uit? (Zie diagram)

DR. POL GHESQUIÈRE: Absoluut. Zwakke leerlingen die overgaan naar een volgend jaar en die individueel geholpen worden, maken hun achterstand op het klasgemiddelde goed; zelfs zij die niet worden geholpen, maken wat vooruitgang. Zittenblijven schijnt vanaf de tweede graad van het lager onderwijs weinig zin te hebben: de leerling

gaat er duidelijk op achteruit. De effecten van leerhulp blijken trouwens gunstiger in het derde dan in het vierde leerjaar. Een vroegtijdige onderkenning en aanpak van leerproblemen is dan ook aangewezen. Spellingachterstand wordt wel minder goed geremedieerd dan leesachterstand, maar dat zegt misschien meer over de hardnekkigheid van spellingproblemen dan over het effect van remediëring. Waarschijnlijk kan de methode van remediëren nog verbeterd worden.

In welke vorm is remediëring dan het meest effectief?

ERIK VERCAMMEN: Belangrijk is dat men individueel met de leerling kan werken. Dat geeft de mogelijkheid om zeer specifieke technieken te gebruiken en aan te sluiten bij de behoeften van een leerling. Een groepsaanpak werkt al vlug verschralend voor de individuele leerling. Let wel, er bestaan geen wondermiddelen. Belangrijk is dat de school de problemen tijdig ontdekt. Een leerlingvolgsysteem is daarvoor een goed instrument. Dat is een systeem dat de leerkrachten o.a. helpt bij een betere signalering, bespreking en aanpak van leerlingen met problemen. Veel scholen zijn er reeds volop mee bezig. Belangrijk is ook de aanwezigheid van een goed opgeleide taakleerkracht, maar essentieel is dat men de leerling tijd geeft. Die kan men vooral creëren door het zelfstandig werken van kinderen te bevorderen. En ten slotte kunnen ook de ouders een belangrijke rol spelen in de leerhulp, bijvoorbeeld door een kwartiertje per avond met het kind iets te lezen, in een ontspannen sfeer, iets dat het kind boeit. Dat is geen specialistenwerk, maar indien nodig bieden wij ook voor de ouders deskundige hulp aan. ■

Het project Leerhulp is opgezet door het CSBO om PMS-medewerkers de kans te geven inzicht te krijgen in de wijze waarop kinderen leren lezen, rekenen en spellen en om te begrijpen wat remediëring precies inhoudt. Het project kadert in een vernieuwd PMS-profiel waarin de leerling centraal staat en waarin preventie en hulpverlening meer aandacht krijgen. Met die ervaring willen de PMS-centra beter inspelen op wat er met het kind in de klas en thuis kan gebeuren. Voor studie, begeleiding en ontwikkeling van methode werd een beroep gedaan op de KUL.

Het onderzoek naar leerproblemen in Vlaanderen werd uitgevoerd door Pol Ghesquière en Hans Grietens van de KU-Leuven. Het had een driedelig doel: de leerprestaties en leervorderingen van de kinderen onderzoeken, een schatting maken van het aantal lagereschoolkinderen in Vlaanderen dat met leerproblemen kampt en de evolutie volgen van de leerprestaties van kinderen die leerhulp kregen. Daarbij stond de vraag centraal of kinderen met hardnekkige leerproblemen zich in het gewoon lager onderwijs kunnen handhaven als ze effectief worden geremedieerd.

Van het onderzoek is een eindrapport, inclusief beleidssuggesties, in voorbereiding. Naar aanleiding van het symposium «Geef me meer tijd» (UIA, 18 maart) verscheen ook een publikatie waarin de tekst van de referaten en andere, niet behandelde aspecten zijn opgenomen. Voor meer informatie: CSBO - Dekenstraat 2 - 3000 Leuven - ☎ 016-32 60 22. Meer gegevens vindt u ook in de CSBO-uitgave *Caleidoscoop*, jg. 7, nr. 1.

HOE HULP HELPT

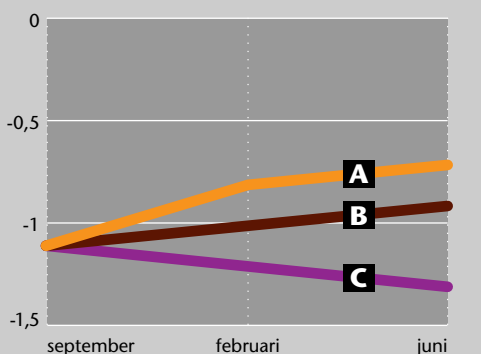
Uit het onderzoek blijkt wanneer leerhulp effectief is. 5 pijlers:

1. Analyseer het specifiek probleem van elk kind: welke fouten maakt het kind precies en waarom?
2. Werk voor elk kind een aangepaste handelingsstrategie uit: wat is zijn beginsituatie en wat willen we bereiken?
3. Werk samen met alle betrokkenen: de leerling, de leerkrachten, het PMS, de ouders,...
4. Selecteer de leerlingen voor de taakklas zorgvuldig. Eigenlijk komen alleen kinderen met ernstige leerproblemen in aanmerking.
5. Geef kinderen de tijd om hun problemen te overwinnen, bijvoorbeeld door zelfstandig werken (onder begeleiding) te bevorderen.

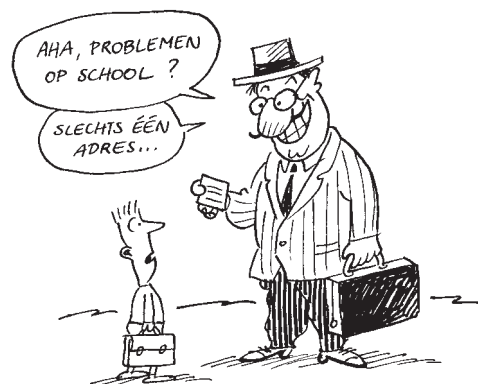
«Ze lezen niet wat er staat!»

Het effect van leerhulp versus zittenblijven

De lijnen geven de vorderingsgraad weer van kinderen met leerproblemen in drie verschillende situaties: leerling met leerhulp in het 4de jaar (a), leerling zonder leerhulp in het 4de jaar (b) en zittenblijver in het 3de jaar (c).

Klasse Grafiek

De taalgrens

Er wordt plots opvallend veel Frans gesproken op de speelplaats.

We bevinden ons nochtans in een Vlaamse school. Maar deze week zijn er Walen op bezoek. Ze verblijven in gastgezinnen en volgen de lessen mee in het Nederlands. Over enkele weken gaan hun Vlaamse vrienden voor een tijdje in Wallonië naar school. De interesse voor deze nieuwe vorm van uitwisselingen is in elk van de

over

UITWISSELING

drie Belgische gemeenschappen bijzonder groot. Maar ook de leerkrachten kunnen nu gewoon enkele weken in een ander landsdeel gaan les geven. Vlakbij en toch een wereld van verschil.

«Nooit gedacht dat het zo interessant kon zijn», vertelt een leraar die met zijn leerlingen voor een tijdje de taalgrens over trok. «We hebben geen vliegtuig moeten nemen om een andere cultuur te leren kennen. We waren er op een uurtje. En de leerlingen kénen Wallonië niet. Ik trouwens ook niet. Dat is voor alle deelnemers de grote schok: dat we zo dicht bij elkaar wonen en dat we zo weinig over elkaar weten. Er zijn veel verschillen maar ook veel overeenkomsten. Daarstraks was het nog lachen geblazen aan tafel toen één van onze leerlingen in zijn dialect om de *compote* vroeg en de Walen hem meteen begrepen. Waarom zouden we trouwens verre reizen maken als we onze eigen landgenoten nauwelijks kennen? Het gaat bij zo'n uitwisseling om méér dan de taal alleen.»

25.000 frank per klas

Veel scholen schrikken nog terug voor een uitwisseling: administratieve rompslomp, het zal wel veel te duur zijn, mogen we daar zo maar tijd voor uit trekken, enz. Redenen en vragen genoeg om het niet te doen.

Ook leraars kunnen nu enkele weken in een ander landsgedeelte lesgeven. Werkt verruimend, naar verluidt.

Met het nagelnieuwe project *Klavertje Drie* wordt het u echter heel gemakkelijk gemaakt. De onderwijsministeries van de drie gemeenschappen ondersteunen de actie en de Koning Boudewijnstichting komt met subsidies over de brug. De administratie wordt tot een minimum beperkt en elke klas die voor ten minste vier overnachtingen naar een andere gemeenschap trekt, ontvangt 25.000 frank subsidie. Bovendien reizen ze gratis met de trein. De uitwisseling is bedoeld voor leerlingen van de derde graad lager onderwijs, alle richtingen van het secundair onderwijs en van het pedagogisch hoger onderwijs.

Klavertje drie

De campagne kreeg de naam *Klavertje Drie* mee. Daarmee willen de initiatiefnemers duidelijk maken dat we niet noodzakelijk jaren lang moeten zoeken naar het gelukbrengend klavertje vier, als het klavertje drie vlak voor de deur voor het grijpen ligt: de drie taal- en cultuurgemeenschappen van ons eigen land. Deze unieke situatie maakt eenvoudige en directe contacten mogelijk. De kennismaking draait om taal én

cultuur. Vlaamse, Franstalige en Duitstalige jongeren leren elkaar beter kennen en begrijpen. JAN BLONDEEL, Koning Boudewijnstichting: «We mikken op de spontane openheid, nieuwsgierigheid en verdraagzaamheid van kinderen en jongeren. Zo kan de actie een symbool worden van rijke ontmoetingen en blijvende contacten tussen de jonge burgers van dit land. Het programma moet aanleiding geven tot een meer duurzame samenwerking tussen de scholen rond pedagogische projecten. Maar het past ook in een brede werking rond democratie en verdraagzaamheid.»

Levend taalbad

Om een taal te leren verricht een levend taalbad soms wonderen. Over gewone dingen spreken, voelen dat je je echt verstaanbaar kan maken, uitdrukkingen leren die niet in schoolboeken staan... Het gebeurt op de speelplaats, tijdens een sportwedstrijdje, aan tafel bij de gastgezinnen, tijdens een culturele uitstap waarop leeftijdsgenoten je in hun taal rondleiden in hun eigen streek.

Er zijn verschillende mogelijkheden. Het hoeft trouwens niet altijd om een wederzijdse uitwisseling te gaan. Het kan ook gewoon dat één klas een week op bezoek komt of gaat, zonder tegenbezoek. Per ontvangst van een klas uit één gemeenschap is er een beurs van 25.000 frank.

Maar er zijn ook *trilaterale mogelijkheden*: ontvangst door een klas uit één gemeenschap van twee klassen uit de twee andere gemeenschappen, of een ontmoeting van drie klassen uit de drie gemeenschappen op een gemeenschappelijke verblijfplaats in België. Dan bedraagt de beurs 40.000 frank. Altijd geldt de afspraak dat er minstens vier overnachtingen gepland zijn.

Bovenop de beurs ontvangen de scholen die zich voor de uitwisseling verplaatsen een gratis treinticket (heen en terug) voor elke leerling en voor twee begeleidend leerkrachten.

Selectie

Wie een subsidie-aanvraag indient, moet het geplande project bondig omschrijven. U kunt zelf een partnerschool zoeken of daarvoor bemiddeling vragen van het Departement Onderwijs.

In het project omschrijft u de afgesproken plaatsen en data van het verblijf, de geplande middelen (voorbereiding, programma, omkadering, evaluatie) en het voorlopig budget. Voor de formulering van de doelstellingen van de uitwisseling houdt u best deze algemene richtlijn in uw achterhoofd: in de projecten staat de ontdekking centraal van elkaars culturele achtergrond en leefsituatie, met respect voor ieders eigenheid, door middel van pedagogische, culturele, sportieve en familiale activiteiten.

Op dit ogenblik zijn de eerste uitwisselingen al aan de gang. Voor volgend schooljaar moeten de beursaanvragen binnen zijn vóór 15 oktober als u een project plant tussen 31 oktober '95 en 30 januari '96. De jury maakt een selectie op 31 oktober.

Denkt u eerder aan een uitwisseling tussen 30 januari '96 en 30 juni '96, dan hebt u tijd om uw aanvraag in te dienen tot 15 januari '96.

De uitwisseling moet altijd plaatsvinden in één van de drie gemeenschappen van ons land. De beursaanvraag wordt maar ingediend door één van de betrokken partners. De Koning Boudewijnstichting verwacht als tegenprestatie alleen een creatief verslag (in een vorm naar keuze), één maand na het project.

Ook leerkrachten

Vanaf 1 september '95 kunnen ook leerkrachten voor een tijdje gaan les geven in de andere gemeenschap. In een eerste fase is dat vooral bedoeld voor leraren Nederlands, Frans en Duits van de derde graad secundair onderwijs en van de instituten pedagogisch hoger onderwijs. U zoekt een partnerschool (bijvoorbeeld op de ontmoetingsdag van 3 mei of door bemiddeling van het Departement Onderwijs) en u gaat daar voor minstens één week en hoogstens vier weken les geven. Wie langer dan twee weken gaat, krijgt een vervanger op kosten van het Departement Onderwijs. Het moet hier immers niet om een wederzijdse uitwisseling gaan, al mag dat natuurlijk. Welke taak u in de partnerschool vervult, regelt u vooraf met de school. U kunt er samenwerken met één leraar of met een (vak)groep, gewone lessen geven of een project uitwerken... u ziet maar. De precieze modaliteiten voor deze uitwisselingen liggen nog niet vast. Maar u krijgt alvast een subsidie van maximum 10.000 frank per week voor de extra onkosten, ook als u in een gastgezin verblijft. Het Departement Onderwijs heeft voor de Vlaamse leerkrachten één miljoen frank uitgetrokken. Het is de eerste keer dat zo'n uitwisseling van leraars officieel en met geld wordt ondersteund. ■

Een verre reis in eigen land.

BUREN IN EIGEN HUIS

- Op 3 mei is er een **ontmoetingsdag** in Alden Biesen voor leerkrachten uit de drie gemeenschappen. Daarvoor kreeg elke school enkele weken geleden een inschrijvingsformulier via een speciale omzendbrief. De inschrijvingen moesten vóór 20 maart in orde zijn.
- Een **folder** met de voorstelling van de schooluitwisselingen (Klavertje Drie) kunt u gratis aanvragen bij de Koning Boudewijnstichting. Daar moeten ook de beursaanvragen met alle gevraagde informatie toekomen.
Koning Boudewijnstichting - Klavertje Drie - Brederodestraat 21 - 1000 Brussel - ☎ 02-511 18 40 - fax 02-511 52 21
- Voor **vragen** over de uitwisseling van leerkrachten of voor **bemiddeling** bij het zoeken naar partnerscholen contacteert u het Departement Onderwijs - Jan Ceulemans - RAC Arcadengebouw - lokaal 3095 - 1000 Brussel - ☎ 02-210 51 49
- Er bestaat een **nieuwsbrief** voor Europese uitwisselingen in het secundair onderwijs: Eureka. Daarin vindt u concrete informatie over allerlei (gesubsidieerde) projecten. Er staat ook een lijst in van scholen uit heel Europa die op zoek zijn naar Vlaamse partners. Voor een gratis abonnement contacteert u Eureka - Landcommanderij Alden Biesen - Guy Tilkin - Kasteelstraat 6 - 3740 Bilzen-Rijkhoven - ☎ 089-41 39 13

(advertentie)

(advertentie)

Vieze plaatjes. Aansluiting op Internet moet het enge schooldomein helemaal open gooien en de wereld naar de klas brengen, aldus *The Times*. Internet is een wereldwijd vertakt netwerk van digitale informatie, waarvan iedereen die een computer en een modem bezit, gebruik kan maken, mits abonnementsgeld te betalen. Grote computer- en softwareproducenten bieden echter nu al voordelige pakketten aan voor scholen. Dankzij Internet komt niet alleen een schat aan tekst-, beeld- en geluidsmateriaal binnen handbereik, ook interne communicatie en communicatie met leerkrachten en leerlingen uit andere landen worden mogelijk. Nog een mogelijke toepassing is cursus volgen en studeren vanop afstand. Ondanks alle voordelen staan scholen nog wat weigerachtig. Op Internet zit namelijk ook heel wat pornografisch materiaal en daar willen ze klaslokaal en studeerkamer nog voor behoeden. Leerkrachten willen Internet wel (laten) gebruiken, maar dan moeten ze in staat zijn controle uit te oefenen op wat de leerling allemaal in huis haalt.

Efcharisto! Sinds 15 maart wordt in 26 scholen naast het klassiek Grieks ook het hedendaags Grieks onderwezen aan leerlingen van de tweede en derde graad van het secundair onderwijs. Onderwijsminister *Luc Van den Bossche* kwam hierover tot een akkoord met het Griekse ministerie van Nationale Opvoeding en met vertegenwoordigers van alle Vlaamse netten. De cursus Nieuwgrieks neemt twee lesuren per week in beslag, valt buiten de gewone lesuren en richt zich uitsluitend tot vrijwilligers. De leerkrachten zijn Grieken, die door Griekenland worden betaald. Ook het leermateriaal wordt door het land geleverd. Het Griekse schriftbeeld is in duizenden jaren nauwelijks veranderd, maar de grammatica is (uiteraard) vereenvoudigd; dat geldt vooral voor de werkwoordsuitgangen, maar ook voor de uitspraak <au> wordt nu als <af> uitgesproken, <eu> als <ef>, <ei> als <i>, enz. Wie tot nu toe met een mondjé klassiek Grieks zijn weg zocht in Hellas, moest rekening houden met fronsende wenkbrauwen of een ironische glimlach. Maar wat zou u zeggen als een Griek u aansprak met «Ghy scone maegt»?

De beste leesmethode. Er worden in Vlaanderen ten minste 13 verschillende methodes gebruikt om kinderen te leren lezen. De twee meest gebruikte zijn *Taal voor vandaag en morgen* en *Veilig leren lezen*. Een

en ander bleek uit een onderzoek naar leerproblemen in Vlaanderen (zie p.28-29). 30 % van de kinderen uit het derde leerjaar leerde lezen met *Taal voor vandaag en morgen*, ruim 26 % gebruikte *Veilig leren lezen*. De onderzoekers gingen na of er een verband bestaat tussen het gebruik van deze methodes en lees- en spellingproblemen aan het begin van het derde en vierde leerjaar. Zij baseerden zich daarbij op de zogenaamde één-minuuttest. Met die test meet men het aantal woorden dat een kind in een minuut vlot kan lezen. In het 3de leerjaar was er een duidelijk verschil: 35% kinderen met lees- en 38% met spellingproblemen hadden *Taal voor vandaag en morgen* achter de rug. Voor *Veilig leren lezen* lagen de «probleem»cijfers duidelijk lager: respectievelijk 16 % en 19 %. Trek daaruit geen conclusies, want in het vierde leerjaar halen de *Taal voor vandaag*-kinderen hun «achterstand» op en zijn de cijfers voor beide methodes ongeveer gelijk (ca. 20%). Het verband tussen leesmethode en leesproblemen vervaagt dus sterk naar het vierde leerjaar toe.

Zo hoort het. Een goede school is een school die haar leerlingen ertoe brengt meer vooruitgang te boeken dan vanuit hun beginsituatie kon worden verwacht. Het niveau of de sociale achtergrond van de leerlingen speelt hierbij geen rol. Dat schrijft *The Times*. *Peter Mortimore*, directeur van het Londens Instituut voor Educatie, spendeerde 20 jaar van zijn tijd om tot deze vaststelling te komen. Hij formuleert ook tien eisen waaraan een school moet voldoen om deze opdracht met succes te volbrengen: een sterke, professionele leiding; een gemeenschappelijke visie en gemeenschappelijke doelstellingen; een degelijke organisatie en een aantrekkelijke omgeving; een studiementaliteit, zowel bij leerkrachten als bij leerlingen; hoge verwachtingen; discipline; een leerlingvolgsysteem; rechten en verantwoordelijkheden voor leerlingen; overleg en samenwerking tussen school en ouders; doorgroei-mogelijkheden voor het personeel.

Schoolgate. In Japan hebben veront-ruste ouders er iets op gevonden om pestkoppes op school sneller op te sporen. Pesten komt erg vaak voor in Japanse scholen; het wordt zelfs gezien als de oorzaak van het groeiend aantal zelfmoorden onder scholieren. Probleem is dat pesten erg moeilijk kan worden bewezen. Vaak zwijgen de slachtoffers er liever over en veel leraars zijn geneigd het probleem te bagatelliseren of zelfs te ontkennen. Sommige ouders huren nu een detectivebureau in om bewijzen te verzamelen tegen de pestkoppes. Hun kind wordt uitgerust met een micro-zendertje en een detective luistert mee vanuit een auto. Als er voldoende bewijsmateriaal is opgenomen, kunnen de ouders de school dwingen maatregelen te nemen. De hele onderneming kost de ouders zo'n 100.000 frank per week, maar voor wie dit bedrag niet kan ophoesten, zijn er nu ook zelfhulpboeken verschenen.

SIGNAAL

All you need is lof. Amerikaanse leerkrachten vinden dat kinderen een hoge zelfwaardering moeten hebben om te slagen op school. Zij prijzen en loven hun leerlingen, delen plaatjes uit en verdraaien opmerkingen tot complimenten à la «Ik moet zeggen, Scott, dat ik je eerlijkheid waardeer als je zegt dat je je huiswerk niet gemaakt hebt.» En de leerlingen vinden zichzelf dan ook fantastisch. Ze vertellen aan iedereen die het horen wil hoe goed ze wel zijn. Deze hoge zelfwaardering duikt ook op bij internationale vergelijkingen. Toen leerlingen uit vijf landen en

zes Canadese provincies werden vergeleken op het gebied van wis- en natuurkunde, verklaarde zo'n 65 % van de Amerikaanse leerlingen dat ze «goed in wiskunde» waren. Slechts 23 % van de Koreanen durfde dat ook te beweren. Op de resultatenlijst scoorden de Koreanen echter wel het hoogst, terwijl de Amerikanen helemaal onderaan bengelden. Deze kloof tussen mening en werkelijkheid doet bij pedagogen de vraag rijzen of scholieren in plaats van zich enkel «goed en knap» te voelen ook iets zouden moeten hebben om zich goed en knap over te voelen. *Lilian Katz*, hoogleraar kinder- en jeugdpsychologie aan de universiteit van Illinois, meent dat de gewoonte om bij elke kleine prestatie met complimenten strooien, een belemmering kan zijn voor effectief leren. Dit neemt niet weg dat een bemoedigend schouderklopje en positieve waardering in het algemeen van het grootste belang kunnen zijn. ■

INFOLIJN

Voor al uw vragen
over onderwijs:
Koningsstraat 71
1000 Brussel
☎ **02-219 18 00**

STOP INSCHRIJVING

Mag een school een uiterste datum vastleggen voor de inschrijvingen, ook al ligt die datum weken vóór de aanvang van het schooljaar? Dit geeft ons de mogelijkheid om de start van het schooljaar zo goed mogelijk te plannen. Wij denken aan 15 juli, tenzij voor uitzonderingsgevallen zoals leerlingen met herexamens of verhuis.

Laattijdig inschrijven is inderdaad in vele scholen een probleem. Het creëert onzekerheid bij de mensen die de taken verdelen: soms moeten ze hun hele planning herzien, omdat er in een of ander jaar nog een klas bijkomt of wegvalt. Ook voor de leerlingen is het soms een probleem, bijvoorbeeld voor leerlingen die van richting veranderen. Het is geen sinecure hen grondig in te lichten over bij te werken hiaten of hen tijdens de zomervakantie bijscholingscursussen aan te bieden.

Het Departement Onderwijs doet zijn uiterste best om alle onderrichtingen en specifieke schoolgebonden informatie

(bijvoorbeeld het berekend pakket uren-leraar) tijdig mee te delen. Als een school zelf het opportuun acht, heeft het Departement geen enkel bezwaar tegen een uiterste inschrijvingsdatum, enkele weken vóór de aanvang van het nieuwe schooljaar. Zo'n maatregel kadert immers in de zgn. huishoudelijke organisatie. Dat is een onderdeel van het pedagogisch domein waar uitsluitend de autonomie van de onderwijsverstrekkers speelt. Wilt u dus op 15 juli de inschrijvingen sluiten? Geen enkel probleem. Wel suggereert het Departement in zo'n geval dat u alleszins voldoende ruchtbaarheid geeft aan deze datum (door bijvoorbeeld een **infocampagne**). En het is ook raadzaam om deze deadline voor de inschrijvingen op te nemen in het **schoolreglement**.

Bronnen: correspondentie tussen de Vlaamse minister van Onderwijs en de St. Jozefsschool uit Heusden-Zolder

BIJDRAGEBOON ZIEKENFONDS

Elk jaar stuurt het Departement Onderwijs mij een bijdragebon die ik dan op mijn beurt aan mijn ziekenfonds moet bezorgen. Kan het Departement die bon eigenlijk niet rechtstreeks naar het ziekenfonds sturen?

Die bijdragebon hebt u nodig om uw verzekeraar bij uw ziekenfonds te handhaven: zo hebt u o.a. recht op de terugbetaling van de gezondheidszorgen. We hebben echter goed nieuws voor u: het papieren tijdperk is voorbij. Vanaf het refertejaar 1994 (dat zijn de bijdragebonnen afgeleverd in de lente van 1995) worden de papieren bonnen vervangen door een **elektronische gegevensuitwisseling**. Voortaan zal de **Rijksdienst voor Sociale Zekerheid** een **elektronische bijdragebon** opmaken op basis van de werkgevers-aangiften. Via de zgn. **Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid** worden de gegevens verstuurd naar het **Nationaal Intermutualistisch College**, dat ze naar uw ziekenfonds zal doorsturen. U moet dan ook in de

volgende weken geen bijdragebon verwachten voor het refertejaar 1994: de procedure van werkgever tot ziekenfonds wordt voortaan zonder uwtussenkomst uitgevoerd. Wél zullen eventuele wijzigingen

aan uw wedde (en dus aan de werkgeversaangifte) met betrekking tot periodes vóór het eerste kwartaal van 1994 nog steeds aanleiding geven tot een papieren bijdragebon.

Departement Onderwijs - Jan Pollaris - RAC - Arcadengebouw - lokaal 4027 - 1010 Brussel - ☎ 02-210 52 31

ZIT U IN DE STEEKPROEF?

Misschien zit er binnenkort wel een rare brief in uw brievenbus met daarin een **schriftelijke vragenlijst**. Geen reden om te schrikken: u bent een leerkracht secundair onderwijs en een gunstige speling van het lot heeft u uitgekozen om deel te nemen aan een leerkrachtensteekproef. Het onderzoeksproject loopt in opdracht van de Vlaamse minister van Onderwijs en is opgestart door de Universiteit Antwerpen (RUCA), in samenwerking met de KU Leuven. De onderzoekers - prof. *Henderickx* en prof. *Janvier* van de UA en prof. *Van der Hallen* van de KUL - willen weten **hoe leerkrachten secundair onderwijs hun loopbaan beleven**, welke factoren daarbij een rol spelen en

wat de toekomstperspectieven zijn. Met deze vragenlijst willen ze eerst en vooral ontdekken «wat er leeft bij de Vlaamse leerkrachten» met betrekking tot hun job en loopbaan. Uw medewerking is daarbij heel belangrijk én noodzakelijk om tot een reëel beeld van de werkelijkheid te komen. De bevraging is natuurlijk anoniem.

Voor eventuele vragen kunt u steeds terecht bij Sandra Hellings, onderzoeker RUCA - Faculteit TEW - Dienst Sociologie - Middelheimlaan 1 - 2020 Antwerpen - ☎ 03-218 07 07 - fax 03-218 07 09

TAALEXAMENS

Het Departement Onderwijs organiseert taalexamens voor mensen die in aanmerking willen komen voor een ambt als lid van het bestuurs- en onderwijzend personeel, als lid van het administratief personeel of als leraar artistieke vakken in het kunstonderwijs. De taalexamens gaan over de **kennis van de Nederlandse taal in het onderwijs** (voor kandidaat-leerkrachten die hun grondige taalkennis nog moeten bewijzen) en over de **kennis van de verplichte tweede taal in het lager onderwijs** (voor onderwijzers die de wettelijk verplichte tweede taal in het lager onderwijs willen onderwijzen).

De inschrijvingen voor de taalexamens 1995 sluiten op 15 april.

Meer informatie: Omzendbrief Taalexamens 1995 of Departement Onderwijs - administratie Ondersteuning - afdeling Coördinatie Beleidsuitvoering Onderwijsniveaus - Secretariaat Taalexamens - Joris Vanhaelewyn - RAC - Arcadengebouw - 3de verdieping - 1010 Brussel - ☎ 02-210 51 35

VIJF BOEKEN GRATIS

W. Van Lyseleth (Buggenhout), *Leo Vanbockryck* (Lierde), *André Vansteenbrugge* (Oudenaarde), *Henri Mortier* (St. Andries) en *Ria Verstraelen* (Vosselaar) hebben ons verblijd, verrast en tot nadenken gestemd met hun voorstellen, kritiek en/of commentaar op (één van de artikels uit vorige) **KLASSE**. Zij ontvangen deze week een exemplaar van **Vier culturen van educatie** van *Walter Leirman*. Deze maand hebben we vijf exemplaren klaar liggen van een ander Garant-boek: **Verdrag inzake de rechten van het kind** van *Eugeen Verhelten*. Wie schrijft, die leest.

KLASSE (GARANT) - Koningsstraat 138 - 1000 Brussel

klasse

ANDERE KIJK OP DE STAD

Een stad is meer dan een aaneenschakeling van musea en historische gebouwen. Hoe wonen de mensen er?

Wat gaat er schuil achter de façades van schone schijn? Waar bruist de stad en waar stinkt ze? Tientallen alternatieve gidsen staan eind april klaar om met de lezers van KLASSE vier steden te verkennen en binnenste buiten te draaien: Brussel, Leuven, Mechelen en Antwerpen. Dat gebeurt in kleine groepjes. Duizend lezers

kunnen (samen met hun partner of collega) gratis deelnemen aan dit initiatief op 22, 23 en 30 april.

Een unieke kans voor een andere kijk op de stad: eigenwijs en avechts.

Bovendien spreken deze originele stadsverkenningen

hoogstwaarschijnlijk ook uw leerlingen aan. Sluip meteen naar p. 15-16 van dit blad. We zien mekaar aan de andere kant van de stad.

Afgiftelokator 8500 Kortrijk 1
Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Departement Onderwijs - Redactiesecretariaat KLASSE
Koningsstraat 138 - 1000 Brussel

TJDSCHRIFT

verschijnt maandelijks (behalve in juli en augustus)

België - Belgique
PB
8500 KORTRIJK 1
4
281